

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Titulus III. De Clandestina Desponsatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

TITVLVS III.

De Claudeflina Desponfatione.

UT maris ac foeminae desponfatione contracta vitæ societas individua, & non obnoxia eſſet diſſolutioni, illam ſive contractum matrimonialeſm Solemnem, non Claudeflinum, Noviffimum & Vetus quoque Eccleſiæ Jus approbavit.

ARTICVLVS I.

De Matrimonio Claudeflino propter defectum Denuntiationum.

SUMMARIUM.

1. Nuptia duas ob cauſas vocantur Claudeflina.
2. De Denuntiationibus Eccleſia præceptum;
3. Quod grauiter obligat;
4. Secundùm aliquos irritat matrimonium.
5. Verius hoc etiam non denuntiatum ſubſiſtit.
6. Facienda denuntiationes ſunt in Parocho contrahentium,
7. Tribus continuis diebus feſtiuis,
8. In Eccleſia & inter Miſſarum ſolemnia.
9. Remitti poſſunt ab Epifcopo,
10. Et iſtius Vicario Generali,
11. Ex juſta cauſa.

12. Harum plures referuntur;
13. Quibus urgentibus denuntiationes aliquando liberè omittuntur.
14. Impedimenti conſcius id denuntiare,
15. Et ſi ſolus ſciat, tenetur Parocho;
16. Et iſte nuptias impedire;
17. Niſi id ſciat ex Confeſſione Sacramentali.

Claudeflina hodie Matrimonia e vadunt ac dicuntur; quòd contra decreta generalium Conciliorum, Lateranenſis relati & ſu. Denuntiationibus ſine diſpenſatione ac temerè omiſſis; vel Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 1. V. Qui aliter, de Ref. Matr.* aliter, quàm coram proprio Parocho & præſentibus duobus vel tribus teſtibus celebrentur, Palao *Tract. 28. diſp. 2 p. 13. §. 1. n. 1. Gonzalez ex inc. ſu. tit. n. 6.* Denuntiationum nomine intelliguntur proclamationes, ſive admonitiones publicæ præmitti ſolite matrimonios ut, qui inter ſponſos id celebraturos intercedens aliquod Divini, Naturalis, aut Eccleſiaſtici Juris impedimentum novis id intra terminum præfixum manifeſtet Parocho, ad ejus investigationem obligato ex officio, & præcepto Concilii Lateranenſis, *c. ſu. pr. relato: cujus veſtigiiſ & diſpoſitioni inhærentes S. Synodi Tridentinæ PP. ſeſſ. 24. cap. 1. V. Cui malo, de Ref. Matr.* præceperunt, *ut in poſterum, an.*

rum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festiuis in Ecclesia inter Missarum solennia &c. publicè denuntietur, inter quos sit contrahendum &c. Juxta quæ Generalis Concilii utriusque Decreta

3. Primò graviter delinquent, qui matrimonium, etiam coram Parocho & testibus contrahunt: uti & Parochus, id contrahentibus assistens, ejusmodi denuntiationibus non præmissis, ut colligitur ex eo; quòd illas præmitti S. Synodus utraque, ad gravia mala evitanda non solum præcipiat: sed eas sine dispensatione omitentes gravibus, & nonnisi graviter delinquentibus infligi solitis, poenis obnoxios reddat, c. fin. cit. §. Si quis & §. fin. & Sess. cit. cap. 5. Sanchez Lib. 3. disp. 5. n. 6. & Laiman. Lib. 5. Tract. 10. p. 2. cap. 4. n. 9. Unde
4. Dubium oritur de matrimonii, sine denuntiationibus & dispensatione contracti, valore. Quem illi negare Menoch. Vol. 1. Consil. 69. n. 71. & negandum suadere videtur Regula, *Qua contra Jus sunt, debent utique pro insectis haberi*, quæ est 64. in 6. eique consona l. Non dubium 5. C. de Legibus. Id ipsum non obscure insinuat cap. 1. cit. quia eò S. Synodus matrimonii assistendi potestatem non absolutam, sed limitatam, scilicet præmissis denuntiationibus, Parocho concedit. Unde iste nuptiis, illis denuntiationibus non præmissis, assistendò sibi concessæ potestatis fines excedit: & non ut Parochus, cujus præsentia ad matrimonii valorem exigitur, sed ut privatus, ac proinde nihil agat. Sed melius valorem ejusmodi matrimonio cum Navarro *Manual. cap. 22. n. 70.* adstrunt Gutierrez de *Juramento p. 1. cap. 51. n. 21.* Henriquez *Lib. 11. cap. 5. n. 1.* & Sanchez *cit. disp. 5. n. 3.*

Rationem reddunt; quòd denuntiationes de matrimonii substantia non fuerint Jure antiquò; quia Canon, aut Juris textus, quò sine ipsis inita matrimonia ab Ecclesia irritata sint, non extat: ea autem, quæ ante Ecclesiæ irrationem clàm contracta sunt, vera & rata matrimonia esse, negantes, anathemate fulminentur à Tridentino *cit. cap. 1. pr.* Neque de ejus substantia esse cæperunt Novissimò Jure ejusdem S. Synodi; cùm istius PP. in suo de iis decreto usi sint verbis solummodo præceptivis, non irritantibus sive contractum annullantibus: quilibet usi sunt, cùm agerent de matrimonio, sine Parocho vel duobus aut tribus testibus contracto, *cap. cit. §. Qui aliter quàm presente &c.* ut rectè observat Barbosa de *Offic. Episc. alleg. 3. n. 1.* Unde corrui, quod ex *cap. cit.* deductum est argumentum In contrarium autem allegati textus intelligendi sunt de Jure sive lege, intra prohibitionis terminos non manente: sed verbis irritantibus utente, aut formam actûs substantialem, & non solum accidentalem, sive rectè decentèque faciendi modum præscribente, ut rectè advertit Palao *Tract. 3. disp. 2. p. 8. n. 2. & 3.* & Perez de *Matrim. disp. 43. sect. 1. n. 4.* addens, specialem matrimonii favorem esse; quòd simplici & clausulâ irritante non munitâ prohibitionis nunquam irritetur: quod Regulæ instar tradit Decius *in c. In nomine 2. de Test. & attest. n. 17. V. Si secus temporali*, & Rotæ decisione firmat *cit. Sanchez n. 3.*

6. Secundò, juxta eadem Synodalia decreta faciendæ denuntiationes sunt in propria Parochia contrahentium: non unius duntaxat, sed utriusque, si ad diversas spectant; quòd ita facilius detegantur impedimenta, se tenentia ex parte utriusque. Sed, etsi hoc initio re-

O ;

lati

lati Decreti verbis, *A proprio contrahentium Parocho*, non obscure insinuetur, & S. Congreg. Cardd. Interpp. declaratione comprobet Segura *Directi. Judic. p. 2. cap. 16. n. 19.* Consuetudinem tamen, vi cujus alicubi denuntiationes in ea solum Parochia, in qua nuptiæ celebrantur, hodie fieri solent, minimè damnamandam, censent Laiman. *cit. cap. 4. n. 10.* Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 3. n. 2.* & Pirthing *ad hanc Rubr. n. 28.*

7. Tertiò, eadem faciendæ sunt tribus continuis diebus festivis: non tamen sibi immediatè succedentibus; quia inter illos iisque faciendas denuntiationes intercedere debet breve aliquot dierum intervallum, ut tempus suppetat ad aperienda matrimonii impedimenta: quod ex Tridentinæ dispositionis sine & Conciliorum Provincialium Moguntini, atque Colonienfis Decretis ostendit *cit. Sanchez n. 8.* cum laudato Segura *n. 20.* monens casu, quò matrimonium malitiosè impediendum non vana suspicio. ideòque illi una tantum denuntiatio præmittenda est, hæc facta ad illius contractum non facilè procedendum, sed aliquò temporis spatìò, vg. duobus aut tribus diebus expectandum.

8. Quartò, faciendæ sunt in Ecclesia inter Missarum solennia; quòd ad hæc audienda in illam convenire soleat frequentia populi: qui, si ad concionem vg. extra Ecclesiam etiam, & die non festò habendam, conflueret, matrimonium etiam tali locò & die denuntiari posset, ex mente *cit. Sanchez disp. 6. n. 9.* & Laiman. *n. 10.* ubi, hac in re cujusque Ecclesiæ Consuetudinem observandam, monet.

9. Quintò, dictæ denuntiationes ex justa causa remitti possunt ab Ordinario: cujus prudentiæ & judicio id S. Synodus reliquit *cap. 1. cit.* Quò locò Ordina-

rii nomine non tantum Episcopum, & Sedis Apostolicæ legatum respectu suæ provinciæ: sed etiam Capitulum sede vacante & Prælatos quoscunque jurisdictionem quasi Episcopalem in certum territorium, & populum obtinentes, nulloque Dicecesano subiectos venire, cum Navarro aliisque DD. non paucis observat Barbosa in Trident. *cap. 1. cit. n. 52.*

An eas remittere etiam Vicarius generalis absque speciali commissione valeat, controversia quædam est. Et Pontius quidem *Lib. 6. cap. 31. n. 5.* cum Henriquez *Lib. 11. cap. 5. n. 5.* Cardd. declaratione pro se allegatâ, id negat. Contrà, & melius plurimis maximi nominis & notæ DD. more suo congestis affirmat *cit. Sanchez disp. 7. n. 10.* Barbosa in *cap. 1. cit. n. 50.* Palao *cit. disp. 2. p. 13. §. 4. n. 2.* & novissimè Alex. Sperellus *decis. 97.* quibus favet plurimum Germaniæ nostræ dicecesium usus, & ratio ipsa; quia hanc in denuntiationibus dispensandi potestatem S. Synodus Tridentina concedit Ordinario: cujus nomine, sicut antiquò, sic etiam novissimò Jure venit Episcopi Vicarius in spiritualibus generalis: si materia ejus officio conveniat, & expressè non sit exclusus, ut cum Glossa in *c. Unic. 7. Per Episcopos, de Capell. Monach. in 6.* advertit Sbroz. *de Offic. Vicar. Lib. 2. q. 43. n. 28.* & Sperell. *decis. cit. n. 1.* quia Vicarius generalis est judex Ordinarius dicecesis: idemque tribunal & eandem jurisdictionem cum Episcopo habet, *c. Romana 3. junctâ Gloisâ V. Officialem, de Appellat. in 6.* Accedit; quòd, teste Paludano in *4. disp. 28. q. 2. art. 3. n. 21.* in denuntiationibus dispensare Vicarius Generalis ex generali consuetudine potuerit ante Tridentinum: à Concilio autem ea potestas ipsi non fuerit adempta.

Sextò, sicut autem ad cæteras dispensa-

spensationes, sic ad denuntiationum remissionem necessaria est rationabilis & iusta causa, istiusque cognitio, ut insinuat ipsum Tridentinum, dum, an eas remitti expediat, reliquit Ordinarii Prudentia & iudicio: quibus verbis non quodcumque, sed ratione regulatum arbitrium denotari, notant Menoch. de Arbitr. Lib. 1. q. 8. n. 24. & Gutierrez Q. Canon. Lib. 1. cap. 19. à n. 6.

12. Iuxta autem remissionis causa à Steph. Gratiano Discept. Forens. cap. 83. à n. 15. cit. Sanchez disp. 9. Laiman. cit. cap. 4. n. 11. Gobat cit. Traët. 10. n. 481. & aliis censentur; Primò, probabilis suspicio & timor matrimonii à consanguineis &c. malitiosè impediendi: cujus mentio ab ipso Tridentino fit cit. cap. 1. v. Quod si. Secundò, periculum; ne sponsalia, quæ legitimè sunt inita, & impleri expediret, temerè dissolvantur. Tertio, evitatio infamiae, quam concubinarij, publicè pro veris conjugibus habiti, eorumque proles incurrerent, si contractui illorum matrimoniali, in aut extra articulum mortis celebrando, publicæ denuntiationes promitterentur. Quarto, pudor & confusio, cui, si publicè denuntientur, exponi solent sponsi valde dispares, vg. si senex cum juvenula, dives cum pauperula, nobilis cum plebeia sit copulandus. Quintò, emnens conditio contrahentium, puta Regum, Ducum, aliorumque Magnatum: quorum coanubia, sicut ignota esse non solent, sic etiam denuntiari non consueverunt. Sextò, scandalum, ad quod evitandù denuntiationes non præmitti solent casu, quò matrimoniù priùs publicè, sed propter latens impedimentù invalidè contractum, istò per dispensationè sublato, renovatò consensu est ratificandum. Septimò, periculum fornicationis inter sponsos: ad quod evitandum Interdicti,

scilicet Adventòs, aut Quadragesimali tempore imminente, ad matrimonium, prævià tamen unà denuntiatione, celebrandum potest ac solet dispensari. Octavò, quæcumque notabilis sive spiritalis, sive temporalis commoditas, aut bonum contrahentium: propter quam tamen aliàsque causas antequam denuntiationes remittat, investigare Ordinarius debet, an, quæ prætenditur causa, revera subsit, & absit omne impedimentum, ut præter cit. advertunt Coninck disp. 23. dub. 6. n. 58. Palao cit. §. 4. n. 8. in fine & Perez disp. 43. sect. 4. n. 13.

Septimò, casu, quò propter bonum prolis, per concubinariorum conjugium legitimandæ, propter incurrendæ infamiae, peccati comittendi, vel contractus malitiosè impediendi periculum, neque nuptiæ differri, neque Ordinarius pro dispensatione adiri posset, matrimonium statim contrahi, eique Parochus (legem denuntiationum hic & nunc cessare per Epichiam declarandò) assistere posset, denuntiationibus aliquando omissis, aliquando factis ante illius legitimè contracti usum & consummationem, ut cap. 1. cit. v. Deinde, insinuat Tridentinum & cum Tannero Tom. 4. disp. 8. q. 3. n. 132. notat cit. Gobat n. 494.

Octavò, qui occulti impedimenti notitiam habet, id post factas proclamationes manifestare tenetur ex præcepto, non solum Ecclesiastici superioris: sed etiam Divino ac Naturali, ad ruinam spiritualem & grave peccatum proximi, uti etiam Sacramenti irreverentiam averteendam, omnes graviter obligantis, secundum S. Thomam 22. q. 33. art. 2. & Panormit. in c. Novit 13. de iudic. n. 27. Nisi matrimonium aliter vg. sponsos de eo, & ut à nuptiis desistant, vel pro dispensatione sollicitent, admonendò posset impedire, vel ex sua revelatione

latione grave damnum aut scandalum futurum praveret; tali enim casu ad impedimenti manifestationem eum non obligant *citt.* Navarrus *cap. 22. n. 83.* Sanchez *disp. 13. n. 3. & 4.* Gobat *n. 537.* Ubi

15. Dubium à nonnullis movetur de eo, qui impedimentum solus novit. Quem ad cujuscunque, præsertim ex peccato orti, impedimenti manifestationem non obligari, cum Saà *V. Matrimonium n. 23.* vult *citt.* Pontius *cap. 34. à n. 6.* eà ductus ratione; quòd ea nullius sit utilitatis; cum uni testi non credatur, *c. In omni 4. c. Licet 23. & l. ubi numerus 12. ff. de Testibus.* Sed, esto nonnisi duorum vel trium testimonium plenam fidem judicii faciat, quando de crimine puniendo, jure jam quæsito alteri auferendo, *c. Veniens 10. c. Cum à nobis 23. &c.* aut etiam de matrimonio dissolvendo agitur *c. Super eo 22. in fine, de Test. & artef. & c. 1. de Consang. & Aff.* unius tamen jurati testis depositio, etiam in foro externo admittitur, quando agitur de vitando peccato, & matrimonio cum impedimento non contrahendo, *c. Super eo cit. V. Super illa & c. Præterea de Sponsal. & Matr.* Panormit. in *c. Super cit. n. 7.* ubi Vivianus §. 2. Barboisa *n. 9.* & Gonzalez *n. 3.* Unde illum, qui impedimenti solus conscius est, ad ejus manifestationem cum Navarro *citt. n. 83.* Covarruv. *de Sponsal. p. 2. cap. 6. §. 10. n. 21.* meritò obligant *citt.* Palao §. 7. *n. 4.* & Gobat *n. 534.* qui tamen cum Farinac. *Prax. Criminal. q. 69. n. 75.* excipiunt casum, quò impedimenti notitiam habet ex solo auditu, si personæ, à qua id audivit, amplius non recordetur, aut ea nullius fidei sit, *n. 3. & 535.*

16. Nonò, Parochus impedimentò aliquò, sive à contrahentium altero extra Confessionem, sive ab aliis ad se delatò,

matrimonii quidem celebrationem interdicere, *c. fin. §. Cum autem & §. fin. de Clandest. despons.* de illo tamen non ipse cognoscere, sed id deferre debet ad Ordinarium: ad quem causarum matrimonialium cognitio de Jure spectat, *c. 1. de Consang. & Aff. c. Accedentibus 12. de Excess. Pralat. & Trident. Sess. 24. cap. 20. de Reformat.*

Si impedimentum Parochus à contrahentium altero intellexisset in Confessione Sacramentali, ei quidem; ut à matrimoniali contractu abstineat, serió admonito & monitionem contemnenti, absolutionem negare posset ac deberet: matrimonium tamen contrahere postea volenti assitentiam suam denegare non valeret, ut ex *c. Si sacerdotes 2. de Offic. Ordin. defumit,* & cum Armilla *V. Confessor. n. 7.* tradit *citt.* Sanchez *disp. 16. n. 4.* eumque secutus Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 7. n. 5.* quòd notitiæ in Confessione acceptæ ad actus exteriores non sit usus; ne Pœnitentiæ Sacramentum, ad æternam salutem divinitus institutum, fidelibus onerosum reddatur & odiosum, ut dictum *Lib. 2. tit. 18. à n. 39.*

ARTICULUS II.

De Matrimonio Clandestino propter defectum Parochi aut Testium,

SUMMARIUM.

18. Nuptia Clandestina semper vetita:
19. Valida tamen fuerunt,
20. Donec irritarentur à Tridentino,
21. Cum iis matrimonia præsumpta tollente.
22. Quod tamen S. Synodi decretum non afficit infideles:

23. Et

23. Et fideles, ubi non est receptum.
 24. Ubi receptum est, fideles quoscunque,
 25. Etiam vagos, ignorantes,
 26. Et Parochi ac testium copiam non habentes afficit.
 27. Clam iniuri matrimonia secundum aliquos Naturali:
 28. Verius Ecclesiastico tantum Jure prohibentur,
 29. Ad ea dispensare Episcopus non potest.
 30. Sponsalium vim habent impuberum:
 31. Non etiam puberum matrimonia Clandestina:
 32. Quibus tamen pravia sponsalia non corrumpunt.
 33. Conjugia revalidanda sunt coram Parocho &c.
 34. Secundum aliquos etiam, si eorum nullitas sit occulta:
 35. Quod melius alii negant.
 36. Clam Germanus & Gallica mulier in Gallia valide:
 37. In Germania invalidè copulantur.
 38. Valide etiam duo Germani contrahunt in Gallia:
 39. Nisi in hanc veniant in fraudem Legis.
18. **Q**uantumvis matrimonia publicè & in Ecclesiæ facie, hoc est, coram sacerdote, sponsis impertiente Benedictionem nuptialem, hosque illi offerentibus paronymis, & parentibus ac propinquis præsentibus celebrari, præscriptorum Canonum voluerint conditores, *can. 1. can. Nullus 2. can. Nostrates 3. can. Sponsus 5. &c. 30. q. 5.* & clandestinas nuptias sancta Dei Ecclesia semper detestata sit, prohibueritque, ut loquuntur PP. Tridentini *Sess. 24. cap. 1. pr. de Ref. Matrim.*
19. Rata tamen veraque etiam clam inita con-

jugia semper fuerunt, ut iidem asserunt *pr. cit.* & inde liquet; quòd antiquò Ecclesiæ Jure ipsa sponsalia de futuro, accedente inter sponso carnali copulâ, in matrimonium transferint, *c. Veniens 15. & c. Is, qui fidem 30. de Sponsal. & Matrim.*

Novissimò autem Jure & ejusdem S. Synodi decretò, propter gravissima pericula animarum aliâque incommoda, quæ ex conjugii sæpe, quòd clam inita essent, propter probationis defectum dissolutis, novisque palam & invalidè contractis oriebantur, matrimonia Clandestina irritata sunt, *cap. 1. cit.* cujus tenor est, *Qui aliter, quam præsentè parocho vel alio Sacerdote, de ipsius parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsentè decretò irritos facit & annullat.* Hoc proinde decretò, cum aliis Clandestinis, sublata etiam sunt matrimonia Præsumpta; ut hodie sponsalia de futuro per carnalem copulam, etiam affectu conjugali subsecutam, & quoscunque alios actus occultos in matrimonium non transeant: nisi verus ac mutuus consensus per verba aliâve signa de præsentè coram Parocho ac testibus exprimat, ut cum Navarro *Manual. cap. 22. n. 28. & cap. 25. à n. 144.* Sanchez *Lib. 3. de Matrim. disp. 40. n. 3.* Gutierrez *22. Canon. Lib. 1. cap. 18. n. 8.* id à Cardd. Concilii Interpp. S. Congreg. declaratum asserente, uno ore plerique docent apud Barbosam *in c. Is, qui fidem cit. n. 11.* inter quorum potiores

Convenit primò, relatum matrimonii Clandestini irrationem non extendi ad Paganos & Judæos, etiam habitantes

- bitantes in territorio Ecclesie, & subiectos jurisdictioni Papæ temporali; quia prodita est lege merè Ecclesiastica, afficiente solos Christianos, per Baptismi jamquam Ecclesiam ingressos; neque etiam ad fideles, in quorum provinciis Tridentinum nunquam est publicatum, *arg. can. Erit autem 2. disp. 4. & l. Leges 9. C. de LL. vel, ut in Gallia, usu non receptum, aut usu contrario abrogatum, eive saltem quoad Clandestinas nuptias est derogatum, arg. c. fm. de Consect. cit. Gutierrez de Matrim. cap. 61. n. 12. & Sanchez disp. 18. n. 1.*
24. Convenit secundò, in locis, in quibus S. Synodi illius decreta publicata usque recepta sunt, irritatione illà affici fideles quoscunque; ut in iis irritum nullumque sit matrimonium Primò, præsentè Parochò solò, vel solo isto absente, coram aliorum testium numero quocunque, etiam in loco publico, totaque eomunitate præsentè, inquit, Navarrus *Manual. cap. 25. n. 144. cit. Gutierrez n. 8. & Sanchez disp. 17. n. 7.* Secundò, contractum à fidelibus vagis, hoc est, verum aut quasi domicilium nullibi habentibus; quia ejus irritatio decreta est Lege Ecclesie universalì, in loco, ubi viget, præsentès fideles omnes adstringente, ex recepta doctrina Felini in *c. Quod clericis 9. de Foro compet. & Navarri Manual. cap. 23. n. 130.* Tertio, aliter quàm coram parochò & testibus inquit à sponis, illorum præsentiam ad conjugii valorem decreto illo allòve Jure Ecclesiastico præscriptam, ignorantibus: licet clandestinus eorum contractus propter invincibilem Juris ignorantiam omni culpà vacaret, *cit. Gutierrez n. 10. Sanchez n. 10. & Pontius Lib. 5. de Matrim. cap. 6. n. 18.* Quarto, contractum eo tempore, quo à loco absens aut mortuus est Parochus, &
- non adest, qui ejus vices gerat, Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 5. n. 8.* Quintò, cum concubina, ad legitimandas proles ex fornicatione susceptas, clam contractum in ipso articulo mortis, *cit. Gutierrez n. 7. Sanchez n. 4. Pontius n. 3. & Palao n. 9.* Ratio omnium est; quia, cum Jus actum aliter, quàm certò modò fieri prohibet, apposità clausulà, actum aliter gestum annullante, modus ille pertinet ad actus formam, secundum receptam doctrinam Felini in *c. Cum dilecta 22. de Rescriptis n. 6. Signo 7. & p. quæ ad unguem servanda est: & quod actui esse det, l. Julianus 9. §. 3. ff. Ad exhibend. l. Mulier 13. §. 1. ff. de V. S. & c. Quia propter 42. de Elec. ita necessaria est; ut actus sine ipsa esse ac subsistere non possit, Everard. *Legal. arg. loco 10. n. 2. & Tuschus Practic. V. Forma, concl. 413. n. 2.* Cum ergo ex *cit. Concilii decreto matrimonium aliter, quàm proprio Parochò & duobus vel tribus testibus præsentibus, contrahi non possit, apposità clausulà annullante, in locis, ubi illud publicatum ac receptum est, Parochi & testium præsentia pertinebit ad matrimonii formam; ut hoc sine illa esse ac subsistere amplius non possit, publicò bonò & utilitate Ecclesie, cujus conjugia aliter inita non subsistere plurimum interest, privatis commodis, quæ ex illius aliter initi valore percipere contrahentes aliquando possent, indubitatè prævalente.**
- Dubium autem est primò, an matrimonia Clandestina solo Jure Ecclesiastico, sicut irritata, sic etiam illicita sint. Eorum certè inhonestatem ab ipso Jure Naturali immediatè descendere, sustinent Palacios in *4. disp. 28. disp. 3. pr. Veracruz Specul. p. 1. art. 10. concl. 2. & alii, quos refert & sequitur cit. Sanchez disp. 3. n. 8. allegato in eam rem D. Thoma disp.*

ma *diff. cit. q. unic. art. 3. ad 3.* inferens, ab infidelibus quoque nuptias clam contrahentibus lethalis culpæ reatum incurri. Rationem reddit; quòd matrimonia claudeflina ex fua natura graua mala fecum trahant, cedantque in prolis & contrahentium utriusque, ipfiusque Reipublicæ graue detrimentum; cum propter fufficientis earum probationis defectum, iis conjunctorum alter alterius pertæius, eumve exofus malitiosè ad alias nuptias transfire & legitimum thori confortem defertum in fimilis tranfitus periculum conuicere facile poffit: & , fi id fiat, fufcepta proles præuæ educationis, ejusque parens uterque aternæ damnationis periculo exponatur, & quies publica quandoque perturbetur; atque idcirco fere, ficut fornicatio & vagi concubitus, fic & claudeflinus nuptiarum contractus naturali Jure illicitus & inhonestus effe videatur.

28. Hæc tamen utcunque fpeciofa nihil moti, & meliore ducti ratione Sotus *diff. cit. q. 1. art. 2. concl. 1.* Coninck *diff. 27. dub. 1. n. 5.* Hurtad. *de Matrim. diff. 5. n. 3.* Perez *de Matrim. diff. 39. f. 2. n. 4. & 5.* & alii, matrimonii claudeflini inhonestatem ex humani & Ecclefiaftici præfertim Juris inhibitione immediate descendere, defendunt, partim; quia nullus alius, nec ipfe fponfalium contractus claudeflinus naturali Jure illicitus est. Ergo neque claudeflina nuptiæ; cum, ficut aliorum contractuum, fic & iftarum claudeflinitas non contineat neceffariam difconuenientiam cum natura rationali, eâsque contrahentes & alios non exponant proximo vel propinquo periculo peccandi: partim verò; quia memorata iisque affinia incommoda per fe & neceffariò connexa non funt cum nuptiis claudeflinis: & ex his non ordinariè, fed rariùs & merè per accidens ob fingularem, non omnium etiam

pravorum, fed paucorù duntaxat hominù malitiam aut fragilitatè oriuntur: & ; ne à talibus timenda fint, humani Magiftratus claudeflinos nuptiarum contractus inhibentis & irritantis providentiâ caveri potuit: ficut, ne triftes & infelices exitus fequantur ex nuptiis coactis, iftarum irritatione eâdem cautum fuit. Unde plana est debilitas in contrarium deductæ rationis, & ab infidelibus poffe & feclufa legis à proprio ipforum Magiftratu promulgatæ inhibitione, abis, matrimonia claudeflina ineuntibus ullius peccati reatum non incurri, patet.

Dubium fecundò est, an, urgente magna neceffitatis cafu, Parochi aut teftium præfentiam remittere per viam difpenfationis Epifcopus poffit. Ratio dubitandi est; quòd, cum ad Papam recurfus non est, in particulari aliquo magna neceffitatis cafu, in Lege Ecclefiaftica etiam Conciliari, eâve introducto nuptiali impedimento occulto difpenfandi facultatem Epifcopis adftruat communis fententia DD. magnò numero congefitorum à *cit. Sanchez Lib. 2. diff. 40. n. 3.* Cur non etiam in nuptiali impedimento Claudeflinitatis? fed non eadem, quæ aliarum legum & impedimentorum ratio est *cap. 1. cit. relati decreti*: eòque matrimonium coram Parocho & teftibus ineundi introductæ neceffitatis, partim; quòd ifto contractus matrimonialis forma conftituta, eique appofita fit claufula, contractum aliter initum annullans; & fponfos ad fic, hoc est, aliter quàm coram Parocho & teftibus contrahendum reddens inhabiles, diftione *Omnino*, gratiam & difpenfationem Prælati Papæ inferioris omnem excludente: partim verò; quòd, cum S. Synodus *cap. 1. cit. denuntiationes contractui præmitti jubens*, addat, in iis difpenfari ab Epifcopo poffe: non etiam, cum

P 2

Parochi

Parochi & testium presentiam prescribit, hujus remissionem non permittat; cum, quod de duorum expressorum uno asseritur, non obscure de altero negatum, intelligatur, *arg. c. Nonne 5. de Presumpt. & l. Cum Prator 12. pr. ff. de Judiciis, Navarrus cit. cap. 22. n. 70. cit. Gutierrez cap. 61. n. 7. Sanchez disp. 17. n. 6. & Pontius cap. 6. n. 16.*

30. Majus dubium, & in casibus occurrentibus non semel magnis partium studiis agitata controversia tertio est, an matrimonium clam celebratum vim habeat sponsalium. Non quidem, si ita contrahatur inter duos impuberes, vel inter puberem & impuberem; quia ab his clam inito conjugio ejusmodi vim, competentem antiquiori, *c. Unico §. Illud quoque, de desponsat. Impub. in 6. recentiori Tridentini Jure non ademptam, à S. Congreg. declaratum, testis Garcias p. 11. de Benef. cap. 8. n. 23. & ratio perspicua est; quia cap. 1. cit. ea solum matrimonia irritata sunt, quæ antiquo Jure talia verè fuerunt: cujusmodi cum antiquo Jure non fuerint, quæ inter duos impuberes, vel inter puberem & impuberem celebrantur, cap. cit. correctoriâ dispositione non afficiuntur, Gonzalez in *c. fin. de Despons. impub. n. 4.**

Sed, si id inter duos puberes clam celebretur; huic enim etiam sponsalium vim adstruunt Henriquez *Lib. 11. cap. 5. n. 4. Laiman Lib. 5. Traçt. 10. p. 2. cap. 1. n. 8.* & alii, quorum opinionem *cit. Sanchez Lib. 1. disp. 20. n. 8.* probabilem, de rigore Juris probabiliorem Palao *disp. 1. p. 4. n. 8.* & veriore sentet Perez *disp. 8. f. 4. n. 3 & 5.* Rationem desumunt à paritate matrimonii impuberum: quod, licet irritum sit, vim tamen sponsalium habet, ut dictum *Tit. 2. n. 22.* quia, sicut impuberes, sic etiam puberes clam contrahentes actum, si non valet, ut geritur,

meliori, quò potest, modò valere; ac prò inde ad id contrahendum sibi mutuo obligari velle, presumuntur.

Sed melius *cit. Sanchez n. 3. dum 31.* Opinionem hanc vocat probabilem, *Opinionem amplectitur cum Gutierrez de Jurament. p. 1. cap. 51. à num. 28. Vega Summa Lib. 6. casu 104. & 122. & multis aliis TT. & JCT. is* Quam non communiorè duntaxat, sed etiam, spectatâ praxi, veriore esse fatetur Palao *cit. n. 8. in fine:* Barbosa autem *de Offic. Episc. alleg. 32. n. 143.* pro tali etiam habet in puncto Juris; quòd actus gestus contra legem, prohibentem substantiam actûs, sit nullus, nullamque obligationem producat, *l. Non dubium 5. C. de LL. & l. Hæc consultißima 21. §. 1. C. de Testament.* Me potissimum movet; quòd S. Synodi Tridentinæ PP. non solum clam contrahentes ad sic contrahendum reddant inhabiles: sed insuper hujusmodi actus absolutè irritos & nullos esse decernant: quales cum non sint, qui habent vim sponsalium & matrimonii contrahendi obligationem pariunt, ut rectè observat Bonacina *de Matrim. q. 2. p. 8. n. 48.* hujusmodi efficaciam matrimonium clandestinum non habebit vi sui contractûs: neque etiam acquirit ab adjecto juramento; quia contractus matrimonii clandestinus adverteatur bonis moribus & bono publico: cujus intuitu irritati actus Juramentò non confirmantur, per Reg. *Non est obligatorium 58. in 6. & c. Si diligenti 12. de Foro comper. & tradita à cit. Gutierrez à n. 28.*

Dicitur, *Vi contractûs;* quia, sicut in isto obligationem contrahi, non credo, sic in antecedentibus sponsalibus inductam, non tolli: eique superveniente defloratione fœminæ illatum damnum compensandè obligationem induci, facile concedo cum *cit. Bonacina & Sanchez n. 4.*

Ratio in

Ratio in contrarium allata non admodum urget; quia imprimis conjugii claminiti contractus, ut dictum, omnino est irritatus. Deinde; quia matrimonia impuberum vim sponsalium habent ex sola interpretatione vel dispositione Juris Ecclesiastici, §. *Idem quoque cit. ibi, Quæ Juris interpretatione fuerunt Sponsalia de futuro*: non ex natura rei, ut colligitur ex l. *Quasitum* 9. ff. de *Sponsal.* juxta quam matrimonia impuberum vim sponsalium non obtinuerunt, nisi sponsalium contractus præcesserit, Gonzalez in c. *fin. cit. n. 4.* Demum; quia actus, qui non valet, ut gestus est. ut geri potuit, eò solum casu valet, quò defectus est ex parte solius causæ efficientis, ut in matrimonio impuberum contingit: non etiam, quò defectus est ex parte formæ, sicut fit in matrimonio Clandestino, Francus in §. *Idem quoque cit. n. 2.* & aliis DD. allegatis Sanchez & Bonacina l. *cit.*

33. Non magis expeditæ Resolutionis, & in praxi utile dubium secundò est de casu, quò matrimonialis contractus inter personas, propter prius initi nullitatem, ex defectu consensûs vel impedimento occulto proveniente, repetitur, an Parochi vel testium iterata præsentia necessaria sit ad valorem. Et ejus quidem iterationem ad hunc plerique exigunt casu, quò defectus vel impedimentum publicum & notorium est, vel plenè v.g. per duos legitimos testes probari potest; quia hujusmodi matrimonium ad unius petitionem dissolvi potest; ideòque, ut ejusmodi matrimonium firmiter contractum & insolubile esse Ecclesiæ constet, illud ineuntium consensus necessariò coram Parocho & testibus est renovandus, Henriquez *cit. Lib. 11. cap. 3. n. 6.* & Perez *disp. 39. sect. 4. n. 6.*

34. Casu etiam, quò defectus vel impedimentum omnino occultum, ejusque

probandi periculum nullum est, consensus renovationem coram iisdem necessariam esse, volunt Comitulus *Respons. Moral. Lib. 1. q. 120. n. 3.* Gutierrez *Q. Q. Canon. Lib. 1. cap. 18. à n. 7.* & Pontius *Lib. 5. cap. 5. n. 6.* Moventur imprimis Autoritate Clementis VIII. ita minimè obscure sentientis in relato ab iis quodam Responso: quò, ut ejusmodi matrimonium, consensu, illis non præsentibus, renovatò, denuo contraheretur, dispensavit. Dein Diplomate Bullæ Cruciatæ: quò, dum istius commissario conceditur facultas dispensandi; ut ejusmodi matrimonia denuo sine Parocho & testibus contrahantur, clarè indicatur, sine dispensatione aliter, quàm iis præsentibus, contrahi non posse. Demum ratione; quòd Parochi & testium præsentia pertineat ad contractus matrimonialis Formam: sine qua, cum actus valere non possit, ut renovatione illà matrimonium validè contrahatur ac ratificetur, novam illorum præsentiam intervenire est necesse.

Ego, licet ad tollendos scrupulos, cum sine incommodo possunt, Parochum & testes adhiberi consultum: istorum tamen iteratam præsentiam ad matrimonii valorem non necessariam, imò hunc casum allegatò S. Synodi Decretò non comprehendi, existimo cum Navarro *Manual. cap. 22. n. 70.* quem multis DD. acervatis secuti sunt Sanchez *Lib. 2. disp. 32. n. 13.* Laiman *Lib. 4. tract. 10. p. 4. cap. 14. n. 4.* & Barbosa *de Offic. Parochi cap. 21. n. 83.* id ferè desumentes ex *cit.* Decreti fine: qui fuit irritare conjugia, quæ antiquo Jure censebantur clandestina, & ex quibus, quòd inita esse, probari non possent, oriebantur incommoda, propter quæ Ecclesia matrimonia clandestina semper est detestata; ut patet ex *cit.* decreti *pr.* Cum ergo Jure antiquo pro clandestini-

clandestinis non haberentur, neque Ecclesia detestata sit matrimonia, quæ aliquando in facie Ecclesiæ, sive coram Parocho & testibus, sed propter consensus defectum, vel impedimentum omnino occultum nulliter contracta & postea renovatò consensu secretò ratificata sunt; hæc enim probari poterant; & propterea animarum pericula aliavè incommoda, quæ matrimonia clandestina secum traherant, ex iis non oriebantur: ista *cit.* Concilii decretò non comprehenduntur; ac proinde clam renovatò consensu poterunt ratificari: quod à Pio V. declaratum, eaq̃ declaratione S. Pœnitentiariæ Prætorium uti solitum, testis est Navarrus *l. cit.* Unde

Corruit ratio in contrarium allata; quia parochi & testium præsentia tantum pertinet ad formam matrimonii, quod tanquam clandestinum Ecclesia ante memoratam S. Synodum est detestata. Neque magis urget Bulla Clementis VIII. & Cruciatæ diploma; quia illà dispensatum est vel in impedimento, occulto quidem, sed obnoxio probationi, vel ad majorem securitatem & tranquillitatem conscientia: ad quam obtinendam & omnem dubitationem tollendam peti & concedi solent dispensationes, privilegia & facultates dispensandi in casibus, in quibus dubium est, an dispensatione sit opus, ut *cit.* Navarrus *n. 85.* & Sanchez *n. 5.* observant.

36. Non minus frequentis in praxi usus dubium, & celebris controversia quartò est de valore matrimonii, ab Italo v.g. vel Germano clam contracti in locis, ubi Tridentini decreta Reformatoria promulgata vel usu recepta non sunt, ut v.g. in Gallia. In quo inter DD. satis convenit, validum esse, quod Germanus ibi contrahit cum Sponsa Gallica, Gobat *Experient. Tract. 9. n. 479.* & contrà esse invalidum,

quod Gallus in Germania contrahit cum Italiis, imò etiam Gallicæ & cujuscunque alterius Nationis sponsa; quia, ut alii, sic etiam matrimoniales contractus ferè pendunt à Jure locorum, in quibus celebrantur, *arg. c. fin. de Foro comper.* ac proinde multò magis pendebunt à *cit.* decreto Concilii, tanquam lege Ecclesiæ Universalis; quia id in locis, in quibus promulgatum & usu receptum est, obligat Fideles quoscunque illic existentes, per ea, quæ cum Felino in *c. Quod Clerici 9. de Foro comper.* & Navarro *Manual. cap. 23. n. 130.* tradunt Salas de *LL. disp. 14. s. 4. in fine,* & Suarez *Tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 14. n. 27.*

Eòdem modò matrimonia, quæ à duobus sponis Germanis vel Italis in Gallia clam contrahuntur, pro validis habent Sanchez *Lib. 3. disp. 18. n. 28. & 29.* & Pontius *Lib. 5. cap. 9. n. 2. & 4.* Moventur generali ratione; quòd peregrini non adstringantur legibus suæ patriæ, quando extra eam versantur, *c. Ut animarum 2. de Constitut. in 6.* & præsertim quoad contractus, cujusmodi est matrimonium, subiiciantur legibus & sortiantur forum locorum, in quibus versantur, *arg. l. Si fundus 6. ff. de Evictionibus & c. fin. cit.*

Sed hac in re opus hodie est distinctione inter tres casus; vel enim Primò Germanus aut Italus in Galliam, vel ad terras Infidelium aut Hæreticorum, in quibus decreta Tridentini Reformatoria non observantur, se confert animò, ibi verum aut quasi domicilium constitutendi? Et tum matrimonium sine Parocho & testibus validè contrahi, satis convenit inter DD. quòd eò ita se conferens fiat parochianus loci Gallicani. Vel secundò eò se confert causâ negotiorum aut aliò quopiam fine, quàm ibi matrimonium clam contrahendi? Et tum etiam matrimonium

monium sine Parocho vel testibus ibi contractum subsistere, evincit ratio, quò
 39. Sanchez & Pontius nuntur. Vel tertio eò se confert præcisè animò matrimonium aliter, quàm à S. Synodus Tridentina exposcit, contrahendi? Et hòc casu matrimonium aliter, quàm à Concilio præscriptum est, contractum invalidum esse, contra *citt.* DD. docet Card. de Lugo *Respons. Moral. lib. 1. dub. 36.* & Gobat *citt. Tract. p. n. 481.* permoti declaratione Cardd. Tridentini Interpp. Brevi Authentico ab Urbano VIII. roboratà, cujus tenorem ille n. 4. refert: iste verò n. 482. ipsi addit vim legis Ecclesiæ Universalis, meritò latæ; ne Fraus sua & dolus S. Concilii saluberrimum decretum ita eludentibus patrocinetur, contra Regulam e. *Sedes 15. de Rescript. l. Itaque 12. §. 1. ff. de Furtis.*

ARTICULUS III.

De Parochi & Testium Qualitate & Assistentia Matrimoniali.

SUMMARIUM.

40. *Matrimonia celebranda sunt coram proprio Parocho,*
41. *Etve simili Curato:*
42. *Non tamen coram Parocho domicilij Originis:*
43. *Sed Habitationis,*
44. *In locum translata animò in eo stabiliter,*
45. *Vel per notabilem anni partem permanendè.*
46. *Parochiani sui nuptiis Parochus etiam in sponsa,*
47. *Et extra istius ac Sponsi Parochiam validè assistit.*

48. *Duorum parochianus, coram quo vult, illas celebrat.*
49. *Vagorum nuptiis Parochus quicumque,*
50. *Sed intra sua tantum parochia fines validè assistit.*
51. *Milites eas coram suo Curione Casirensi,*
52. *Et aliquando coram aliis validè inveniunt.*
53. *Matrimonio validè assistit Parochus Sacerdoti non initiatus,*
54. *Excommunicatus,*
55. *Sacramentorum administratione privatus,*
56. *Et solummodo existimatus,*
57. *Etiam carens titulo coloratò:*
58. *Præsentibus tamen duobus tribusve testibus:*
59. *Hisque secundum aliquos omnium exceptione majoribus,*
60. *Secundum alios etiam aliis:*
61. *Qui cum Parocho matrimonij initi plenam fidem faciunt:*
62. *Dummodo cum isto simul,*
63. *Et moraliter sint presentes*
64. *Etiam si sint invitati & non rogati.*

AD matrimonii valorem à S. Synodo Tridentina *Sess. 24. cap. 1. V. Qui aliter, de Res. Matrim.* non desiderari contrahentium utriusque, sed alterius duntaxat, sponsi sponsæve: & ejus saltem Parochi, intra cujus Ecclesiæ fines illud contrahitur, præsentiam sufficere, communis DD. sensus & ratio est; quòd proprius unius quoad contractum matrimonialem etiam alterius proprius Parochus sit, ex S. Congreg. Cardd. declaratione, testibus Navarro *Manual. cap. 25. in fine,* Gutierrez *de Matr. cap. 62. n. 4.* & Sanchez *Lib. 3. de Matr. disp. 19. n. 4.* cum enim Titius Caixæ conjungi nequeat, quin ista quoque ipsi jungatur,

fungatur, Parochus, qui Titium parochianum suum Caia jungendi obtinet potestatem, hanc etiam obtinebit ad Caiam Titio conjungendam, hoc ipsò; quòd ei, cui ad actum aliquem potestas collata est, collata quoque censeantur ea, sine quibus potestas illa explicari & actus expediri non potest, *c. Præterea 5. de Offic. deleg. & l. Cum iurisdictione 2. ff. de Jurisdic. om. jud.*

41. Porro nomine parochi §. *Qui aliter cit.* veniunt quicumque Ecclesiis Parochialibus non solum Parochi, sed etiam Rectoris, Plebani, Vicarii perpetui vel temporanei & quovis alio nomine præsumt, earumque administrationem actualem, sive ex institutione sive ex commissione habent. Non etiam, qui ab ejusmodi Parochiarum Rectoribus, Vicariis &c. præsentibus, adiutorum seu cooperatum nomine pro libitu assumuntur: neque etiam, qui assumuntur ab iis, quibus assistentia matrimonialis sine subdelegandi facultate est delegata, per tradita *Lib. 1. tit. 29. à n. 22.* Ex quibus

42. Dubium oritur primò, an conjugia coram solius originis parochi valide incedant. Ratio dubitandi est; quòd ab Originis non minus, quàm ab Habitationis domicilii Episcopo recipi valeant sacri Ordines, *c. Cum nullus 3. de Temp. Ordin. in 6.* Cur non etiam coram eo vel Originis parochi, ab iisve delegato conjugia iniri? cum originis domicilium tanquam naturale quovis alio firmiter sit & nunquam amittatur, *l. Assumptio 17. pr. ff. ad Municip. & l. Origini 4. C. de Municip. & cum ipso habitationis domicilio retineatur, l. Senatores 11. C. de Senator. ut adeò, sicut ei, qui duo habitationis, sic & ei, qui unum istius, alterum Originis domicilium habet, nuptias celebraturo utriuslibet parochi electio permilla videatur.*

Nihilominus coram solo domicilii Habitationis, non etiam coram solius Originis parochi nuptias valide celebrari, docent *citt. Sanchez Lib. 3. disp. 23. n. 7. Perez disp. 40. f. 2. n. 1. & Gobat Experient. erall. 9. n. 486.* Ratio est; quia sacra Synodus Tridentina §. *Qui aliter cit.* exigit assistentiam parochi proprii, quò nomine in dubio domicilii Habitationis, non solius Originis parochus venit, ut in *c. Statutum 11. §. Cum verò de Rescript. in 6.* notant Glossa *V. Unam dietam*, Francus *n. 12.* & Dominicus *ad finem.* Unde *c. Cum nullus cit.* Originis Episcopum superioris nomine intelligi, non asseritur generaliter, sed *In hoc casu* sive respectu Ordinationis: non etiam respectu receptionis Sacramentorum alicorum; quia cætera ministrantur à solo superiore habitationis, fidelem alicujus parochianum constituentis; ut propterea portio Canonica, quæ jus parochiale & ratione administrationis Sacramentorum debita est, soli istius, non etiam Originis parochi exhibeatur, ut in *c. Cum quis 2. §. Cum ab eo, de Sepult. in 6. citt.* Francus *n. 1.* & Dominicus *n. 20.* advertunt: licet, cum defunctus duarum Ecclesiarum parochianus fuit, portio illa inter utriusque parochos dividatur, §. *Cum ab eo cit.*

Neque obstat firmitas Originis; quia istius domicilium solum retinetur quoad munera & honores: non etiam quoad jurisdictionem, ut cum Glossa *citt.* dictum *Lib. 2. tit. 2. n. 24.* & cum Socino *in c. fm. de Foro compet.* notant Gaill. *Lib. 2. Observat. 36. n. 5.* & Menochius *Lib. 6. præsumpt. 42. n. 5.*

Dubium secundo est, quanti temporis habitatio in loco exigatur; ut coram eius parochi nuptiæ valide celebrentur. Qua in re exploratum est primò, quamcunque etiam brevissimam sufficere in eo, qui domicilii figendi & in eo stabiliter perma-

permanendi animò ad locum venit; cum talis loci parochianus statim fiat, & ipsò factò, quò habitationis figendæ animò ad locum se confert, domicilium acquirat, *l. Domicilium 20. iunctâ Glossâ V. Factò. ff. ad Municipal. Sanchez cit. disp. 23. n. 14.* Secundo, non sufficere habitationem sive moram in loco, ad quem recreationis aut ruris colendi causâ ad paucos dies & brevi rediturus quis accessit; cum istiusmodi habitatio aliquem non constituat loci parochianum, *arg. c. Is qui 3. pr. de Sepult. in 6. cit. Sanchez n. 9.*

45. In dubium ergo solum vocatur, an sufficiat habitatio per tempus quidem notabile, sed animò ad proprium domicilium redeundi, ut solent, qui studiorum causâ in Academiis versantur, aut in civitatibus, oppidis, pagis famulatus, negotiationis aut periculi, ex bello, lue epidemica &c. in stabili suæ habitationis domicilio grassante, imminenti declinandi causâ ad talem locum se recipiunt; à talibus enim coram huiusmodi temporaneæ habitationis loci parochio matrimonium validè iniri, negant Rodriguez *Tom. 1. Summa cap. 219. n. 6.* Segura *Director. jud. p. 2. cap. 15. n. 48.* Henriquez *Lib. 11. cap. 6. n. 3.* & nonnulli alii, præcipuè ducti aut decepti *c. Is qui cit.* ubi, parochianum effici, Bonifacius VIII, negat eum, qui domicilium retinens recreationis vel ruris colendi causâ in villam se transfert: & non tam moræ tempus, quàm retentionem domicilii & ad hoc redeundi animum ponderat. Verum, quia *c. cit.* de brevis temporis habitatione sermonem esse, omnino liquet ex causa recreationis & culturæ ruris, quæ longioris temporis esse non solent, ejus dispositio non rectè porrigitur ad casum habitationis per majorem aut notabilem anni partem productæ.

Quare melius *cit. Sanchez n. 12. Gutierrez cap. 63. an. 13. & Perez n. 1. ab*

46. iis, qui per majorem aut notabilem anni partem habitandi animò in loco morantur, coram istius parochio matrimonium validè iniri, defendunt; quòd tales in ejusmodi habitationis loco quasi domicilium acquirant; ut in eo valeant conveniri, *l. Hares absens 19. §. 2. in fine. ff. de Judiciis §. 1. Sciens 2. C. Ubi de crimine agi op. Panormit. in c. Quod clericis 9. de Foro compet. n. 5. & Petr. Barbosa in l. Hares cit. §. fin. n. 111.* quasi domicilium autem sufficiat ad constituendum parochianum, *c. fin. de Paroch. & Sacramenta, Ordine exceptò, percipienda, ut in c. Omnis 12. de Penit. & remiss.* notant Innocentius *n. 6. Ant. de Butrio n. 38. Joan. Andr. n. 13. & Anchoranus n. 9.* ac proinde etiam ad contrahendum matrimonium, ut moderna praxis demonstrat.

Dubium tertio est, an Parochiani sui matrimonio intra suæ tantum, vel alienæ etiam Parochiæ fines assistere Parochus valeat. Intra suam enim tantum id huic permissum, cum Navarro *l. cit. & Henriquez Lib. 11. cap. 3. n. 2.* existimat, & extra eam contractum matrimonium pro irritò habet Pontius *Lib. 5. de Matr. cap. 6. n. 4.* quòd Parochi jurisdictio ultra suæ Ecclesiæ fines se non extendat, *arg. c. fin. de Constitut. in 6.* Ita iste. Sed parum solide; quia imprimis declarationes Cardd. solum exigunt; ut casu, quò sponsi sunt diversarum parochiarum, matrimonio assistat is, in cujus parochia celebratur. Deinde; quia etiam hujus præsentia non exigitur ad conjugii valorem; cum etiam, quando sponsi diversarum parochiarum sunt, matrimonium in Parochia sponsæ validè celebretur præsentia in hac solo Parochio sponsi: quod posteriori & à Summo Pontifice approbata eorundem declaratione firmat Fagnanus *in c. Quod nobis 2. n. 33.* quia S. Synodus *cap. 1. cit. alterius contrahentium Parochi præsentiam ex-*

- tiam exigit sine mentione loci, in quo matrimonium initur. Demum; quia huiusmodi assistentia non est actus jurisdictionis contentiosa, de qua *c. fm. cit.* est sermo: sed vel jurisdictionis voluntariae, quae extra proprium territorium exerceri potest, *l. Omnes 2. ff. de Offic. Proconsul.* vel potius testis qualificati, qui cum duobus vel tribus aliis testibus de matrimonio inito authenticum testimonium perhibere & certam fidem Ecclesiae facere possit, ut probè observat Perez de Matrim. *disp. 40. f. 2. n. 7.* Unde hic Doctor cum *cit.* Sanchez *n. 14.* Coninck *disp. 26. dub. 2. n. 21.* & Hurtad, *de Matrim. disp. 5. n. 22.* Sacerdotem suorum parochianorum matrimonii etiam extra Parochiam validè ac licitè assistere, docet; quòd id nullo Jure prohibitum reperitur. Neque refert; quòd extra Parochiam benedictionem impertiri nequeat sponsis; quia nuptiali benedictioni ejus assistentia non necessariò est conjuncta, Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 9. n. 5.*
48. Sponsus, qui domicillum in duabus Parochiis fixum habet, sicut ab utriusque, & cujus mavult, Rectore Pœnitentiæ & Eucharistiæ recipere Sacramenta, sic etiam coram utriusque, & quo mavult, Parocho præsentè matrimonium contrahere & nuptialem benedictionem recipere potest, *arg. c. Cum quis 2. de Sepult. in 6. & l. Eius qui 27. §. 2. ff. ad Municipal. Navarrus in can. Placuit 3. de Pœnit. dist. 6. à n. 78, & cit. Sanchez disp. 24. n. 2.*
49. Dubium quartò est de matrimoniis vagorum sive eorum, qui verum aut quasi domicillum nusquam habent: sed hinc inde vagantur, vel domiciliò, quod habuere, desertò aliud quærunt aut ad certum locum domicilii constituendi animò proficiscuntur, *l. Eius qui 27. §. 2. ff. ad Municipal. & ibi Doctores:* quorum con-

jugiis, sive uterque, sive alter duntaxat vagus sit, parochum loci, in quo actu versantur, assistere posse, cum *cit.* Sanchez *disp. 25. n. 9.* & Gutierrez *cap. 65. n. 8.* tradunt Pontius *cit. Lib. 5. cap. 14. n. 5.* & Gobat *cit. tract. 9. n. 495.* & coram tali inita conjugia jure valida esse, quantumvis à loci Episcopo vagabundis proprius Confessor assignatus sit, cum *cit.* Sanchez *n. 12.* sustinent *cit.* Pontius *n. 7.* & Perez *disp. 40. f. 2. n. 7.* cum; quia non valet argumentum ab uno Sacramento ad aliud: tum verò; quia ex decreto Tridentini à S. Congreg. Card. Interpp. declarato, vagorum parochus est quivis, in cujus parochia actu existunt.

Controversia tamen est, an eis qui vis parochus etiam extra suam parochiam validè assistat. Et Sanchez quidem *Lib. 3. disp. 25. n. 11.* id affirmat ex ratione; quod proprius vagorum quilibet parochus dici queat. Coninck autem *disp. 27. dub. 2. n. 20.* probabilius negat; quòd ipsorum parochus proprius quilibet tantum sit pro tempore, quòd in ejus parochia morantur. Utramlibet autem Opinione in praxi parochus sequatur, vagorum matrimonio assistere ei non licebit, nisi post diligentem inquisitionem de eorum statu & habilitate ad ista contrahenda, & eis assistendi licentiam obtentam ab Ordinario diocesano: ad quem causam prius deferre jubetur à S. Synodo Tridentina *Sess. 24. cap. 7. de Ref. Matrim.* propter periculum; ne uxoris, quas alibi fortaffis habent, temerè relictis, ubi versantur, alias ducant.

Quantumvis autem parochus conciliare hoc decretum non observans graviter delinquat, conjugia tamen, quibus, eò insuper habitò, assistit, jure subsistunt; quia S. Synodus diligentem inquisitionem rei que ad Ordinarium delationem præcipit sine clausula & verbo irritante: conjugia au-

jugia autem simplici sive ejusmodi clausula non munito præcepto vel prohibitione irritata non intelliguntur, ut *arg. c. Ex literis 2. in fine, de Matrim. contra interd.* cum Decio in *c. In nomine 2. de Test. Sarteft. n. 17. V. Si secus*, Regulæ instar tradit & Rotæ decisione firmat *cit. Sanchez disp. 5. n. 3.*

51. Dubium est quinto de Parocho assistente matrimoniis militum: à quibus, si Curionē sive Capellanū Castrensem propriū ordinaria autoritate pro Sacramentorum administratione ipsis assignatum habeant, coram eo conjugia validè contrahi, magister Usus & Martiali hōc seculō nota praxis docet: idque omni difficultate caret in Missionariis Regularibus exercituum Cæsareanorum; cum eorum superiori Castrensi à sedis Apostolicæ ad sacram Cæsaream Majestatem Legato animarum cura & Sacramentorum omnium (Confirmatione & Ordine duntaxat exceptis) administratio committi soleat cum peramplis prærogativis & facultate, eas legionum Curionibus seu Capellanis tam Secularibus quàm Regularibus communicandi; ut hi legionariis suis, sicut cætera Sacramenta & divina administrare, sic eorum etiam matrimoniis assistere & desponsatis nuptialem benedictionem impartiri, tam in stativis quàm in expeditionibus, possint.

52. Si milites proprio ejusmodi Curione seu Capellano careant, à Lessio in *Au- Flavio V. Matrimonium n. 26.* & Gobat *Experient. Tract. 9. n. 496.* vagis adnumerantur non solum, quando in expeditione & castris sub papilionibus degunt, sed etiam, quando sunt in hybernis, imo & in præsidii: dummodo his non stabiliter saltem per majorem aut notabilem anni partem sint addicti: sed pendeant à nutu ducis, ipsos ad exercitium vel expeditionem aut ad aliud præsidium evocan-

tis; ut adeò ab hujusmodi militibus quocunque loco coram ejus paroco matrimonio validè, & præmissâ cautelâ, à Tridentino *cap. 7. cit.* præscriptâ, etiam licitè celebrentur. An coram tali paroco validè copulentur, quando Curionem seu Capellanum Castrensem proprium habent, dubium est, cujus Resolutionem Eminentiss. Card. de Luca ab observantia & tenore facultatum, ejusmodi Capellanis concessarum, pendere, ait in *Annotat. ad S. Concil. Trident. Discursu 26. n. 16.*

Dubium sextò de quocunque Parocho, subditorum suorum matrimoniis 53. assistente, est, an debeat esse Sacerdos. Eum enim, qui Subdiaconatus vel etiam Diaconatus Ordine initiatus est, illorum conjugis invalidè assistere, existimârunt Rodriguez *Tom. 5. cap. 219. n. 7.* & Petr. Ledesma *cit. 9. 45. art. 5. p. 3. dub. 11.* & suadetur ratione; quia Ordo Sacerdotalis à Tridentino exigitur in eo, qui de Parocho vel Ordinarii licentia Parochianorum non suorum matrimonio assistit, *cit. cap. 1. ibi Qui aliter quàm prasente Parocho vel alio Sacerdote &c.* ac proinde etiam in ipso Parocho matrimonio assistente, cum; quia dictio *Alius*, cum sit relativa & repetitiva similium, personam in qualitate similem denotat, secundum Tuschum *Prætic. V. Distio conclus. 245. n. 5.* tum verò; quia Sacerdos in nuptiis adhiberi debuit de Jure antiquo, *can. 1. can. Nullus &c. 30. q. 5.* à quo S. Synodum non divertisse, credendum est præfertim; cum nulla ratio sit Sacerdotium exigendi in alio delegato potius, quàm in ipso Parocho delegante.

Nihilominus Parochum non Sacerdotem conjugis validè, imò etiam licitè assistere & assistendi licentiam alii Sacerdoti dare, cum Gutierrez *cap. 62. n. 16. § 20.* rectè defendunt *cit. Sanchez disp. 20. à n. 3.* & Pontius *Lib. 5. cap. 17. n. 1. § 4. id*

Q

§ 4. id

§ 4. id firmantes S. Congreg. Cardd. declaratione. Ratio est; quia ex una, qui Sacerdos non est, Parochus esse, *c. Licet 14. de Elect. in 6.* & quæ à potestate Ordinis non dependent, exercere omnia potest. Ex altera verò parte, Tridentinum assistentiam Parochi exigit, non expressâ mentione Ordinis Sacerdotalis: ejusque assistentia non est actus istius.

Neque refert; quòd proferre debeat verba, *Ego vos conjungo, in nomine Patris &c.* ex præscripto S. Synodi Trident. *cap. 1. cit.* quia non apparet, cur hæc à Parocho non Sacerdote nequeant proferri, ut notat Sanchez *cit. n. 4.*

Neque aliud rectè inferitur ex verbis, *Vel alio Sacerdote*; quia dictione *Alius* non semper qualitatem similem denotari, patet ex illo, *Ducebantur autè & alij duo nequâ cum eo, Luca 23. v. 32.* Quando autem similem repetitiva sit, ex materia subjecta, & in proposita dubitatione desumendum est ex qualitate actus præsentia Parochialis: quæ, cum non sit actus Ordinis, Parochum solummodo requirit, quantumvis in istius delegato insuper Presbyteratus Ordo exigatur, ut rectè observant *cit. Perez disp. 40. sect. 3. n. 4.* & Gobat *Tract. 9. n. 48 §.*

54. Dubium septimò est, an matrimonio validè assistat Parochus excommunicatus. Non quidem, si is toleratus & non vitandus sit; talem enim illi validè assistere, satis exploratum est, cum *arg. c. Ad probandum 24. de Sent. & re jud.* tum verò propter *Extravag. Adevitanda à Martino V.* vel potius III. in Concilio Constantiensi editam, & cum hujusmodi excommunicatis communicationem fidelibus, quatenus in eorum favorem & commodum cedit, permittentem. Sed, si non toleratus sit ac vitandus; de hoc enim, an matrimonio validè assistat, dubitandi ratio non levis est; quòd Parochus fide-

um matrimoniis assistendò exerceat actum officii ac potestatis publicæ; cum illis assistat quæ parochus, ejusque præsentia defectus mille testibus nequeat suppleri: actus autem ab excommunicato vitando exerciti ratione officii & potestatis publicæ ipso Jure irriti sint; cum hanc solum ob causam electionis, collationis & institutionis actus, ab hujusmodi censurato gesti, ab eoque lata sententiæ Jure non subsistant, *c. Cum inter 16. de Elect. c. Ulico, Ne sede vac. in 6. c. Ad probandum cit. & c. Decernimus 8. de Sent. excom. in 6.* Qua ratione ductus Avila *p. 2. de Censur. disp. 3. dub. 1. concl. §.* coram Parocho excommunicato vitando celebrata matrimonia pro irritis habet.

Verius tamen, ea Jure subsistere, cum Navarro *Consil. 4. hæc Rubr. in fine,* docent Suarez *de Censur. disp. 11. §. 2. n. 2. cit.* Sanchez *disp. 21. n. 4.* Pontius *Lib. 5. cap. 17. n. 6.* Perez *disp. 40. §. 4. à n. 3.* & Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 10. n. 6.* se fundantes in decreto Synodali *cap. 1. cit. §. Qui aliter*, ad contractum matrimonialem præcisè exposcente; ut celebretur coram proprio parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus: qualis parochus verè est, licet excommunicatus non toleratus sit; cum censura excommunicationis neque titulo & proprietate, neque possessione parochiæ, neque ipsa etiam nuptiis assistendi potestate privetur quia id nullo Jure est expressum.

Pro ejus assistentiæ & matrimonii nullitate deducta ratio speciosa magis quàm solida est; quia excommunicatio actus ex officio & potestate publica gestos non indiscriminatim omnes, sed eos duntaxat inficit ac irritat, de quibus id expressum est Jure: isto autem id de assistentiâ matrimoniali expressum non est; cum ea non sit actus Jurisdictionis & contra quàm istius actus soleant, à Parocho præ-

cho prefente, contra ipfius affiftentiam feria voluntate negantis intentionem ac protestationem, fufficienter præftetur: neque etiam alius ex enumeratis & Jure, ob eos exercentis cenfuram, irritatis actibus fit.

Neque pro eadem nullitate facit; quòd Parochus matrimoniis affiftat tanquam eorum testis qualificatus: excommunicati autem vitandi testimonium idoneum non fit, *c. Veniens 38. in fine, de Test. & attest. c. Decernimus cit. & c. Licet 13. de Sent. excom. in 6.* Mascardus *de Probat. concl. 706. à n. 1. & n. 18.* quia, ut hic Doctor *n. 15.* advertit, id perpetuum non est; cum hujusmodi cenfurati testimonium admittatur in causis Fidei, *c. In fidei 5. & c. Prefidentibus 6. de Hæret. in 6.* & aliis in quibus infamium testimonium recipitur, *arg. c. Tanta 7. de Simonia*: in causis autem matrimoniorum ad probandum eorum contractum infames & aliàs minùs habiles testes recipiuntur, ut cum *cit. Mascardo concl. 1024. n. 15.* Gutierrez *de Matrim. cap. 62. n. 25.* & aliis latè ostendit *cit. Sanchez difq. 41. n. 9.*

Quin hujusmodi Parochi cenfurati non affiftentiam duntaxat, sed ipsam quoque benedictionem Nuptialem, sponfis ab eo solenniter collatam, Jure validam esse, ex aliorum DD. communi sententia docent *cit. Suarez f. 3. n. 9. & Perez f. 4. n. 7.* quòd generaliter Sacerdotalis & Episcopalis Ordinis actus, qui jurisdictionis actum non involuunt, substantiali ritu obseruato, à cenfurato etiam vitando validè exercentur: licet temerariò eorum exercitiò irregularitas contrahatur, *can. Si quis Episcopus, 11. q. 3. c. Apostolica 9. & c. fr. de Clerico excom. ministr. ut ad hanc Rubr. à n. 3.* ostendetur.

55. Dubium octauò est de Parocho, cui propter imperitiam vel in criminis pce-

nam Sacramentorum administratio generaliter, vel specialiter affiftentia matrimonialis ab Episcopo est interdicta. Coram quo, licet, interdictò insuper habitò, parochianorum nuptiis affistendò grauer delinquat, celebrata matrimonia valore non destitui, cum *cit. Ledesma 4. 45. art. 5.* in eam rem decisionem Rotæ & S. Congreg. Cardd. Concilii Interpp. declarationem allegante, sustinent Henriquez *Lib. 11. cap. 3. n. 4. cit.* Sanchez *n. 11.* & Perez *n. 6.* quia, inhibitione illa non obstante, verè Parochus est, retinetque titulum beneficii Parochialis; cum non eò ipsò; quòd generali, ne in Sacramentorum administratione se ingerat, vel speciali præceptò, ne aliquos matrimonio conjungat, ipsi interdictum sit, privatus censeatur titulò & potestate parochiali; ac proinde ejusmodi inhibitione affiftentia matrimonialis Parocho solummodo illicita, non etiam contra eam attentata invalida reddatur.

Dubium nonò est de valore matrimonii initi coram Parocho solum existimato vel; quòd Parochiale beneficium ipsi invalidè collatum, vel; quòd eò propter occultum vg. hæreseos crimen iplo Jure & factò fuerit privatus. Qua in re inhaerendum est traditis *Lib. 2. art. 3. ad finem*, statuendùmque, sicut alia, quæ à Sacerdotali Ordine non dependent, imò si Parochus verè sacerdos sit, ab isto etiam dependentia ejus acta, sic etiam matrimonia, quibus affistit, valida esse; quòd, errore communi interveniente, propter utilitatem publicam & ad scandala aliàque haud sanè leuia incommoda, quæ ex matrimoniorum aliorumque actuum nullitate provenire possunt, excludenda ab Ecclesia tituli parochialis & potestatis defectus suppleatur, *arg. l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prat. §. Veruntamen post can. Infamis, 3. q. 7. & c. Ad probandum cit.*

Q3

Quod ve-

56.

- Quod verum est, quantumvis tituli defectus ab ipso parochio existimato & ab ipsis etiam contrahentibus cognoscatur: dummodo communi errore verus Parochus esse existimetur, ut *arg. l. Nam ad ea §. ff. de LL. notant cit. Gutierrez cap. 62. n. 22. Sanchez disp. 22. n. 62. Perez l. 5. n. 3. & Palao §. 5. n. 10.* Verifimilius id etiam procedit, quantumvis Parochus careat titulo colorato sive accepto ab eo, qui habuit potestatem conferendi; quia utilitas publica, cujus intuitu legitima potestatis defectus suppletur, tituli colorati deficientis casu non minus urget, quam casu, quo Parochus putativus habet titulum coloratum acceptum ab eo, cui Parochiale beneficium conferendi potestas verè competeat, ut cum Pontio *Lib. 5. cap. 20. n. 3. Diana p. 3. tract. 4. resol. 122. & aliis dictum cit. Tit. 1. art. 3. ad finem.*
57. Præter Parochum proprium vel Ordinarium, ab iisque delegatum Sacerdotem, ut matrimonium validè ineatur, ejus contractui præsentem esse, necesse est, duos vel tres testes, ex decreto Synodali *cap. 1. §. Qui aliter cit.* Unde Dubium decimum nascitur primò
58. de eorum qualitate; Testes enim legitimos omnique exceptione majores ad valorem matrimonii exigunt quidam RR. ducti Primò rescriptò Alexandri III. in causis matrimonialibus *Testes circumspicos omni exceptione majores* exposcente, propter earum arduitatem: cujus intuitu etiam matrimonii causas non per quoslibet, sed discretos judices voluit tractari, *c. 1. in fine, de Consang. & Affinit.* Secundò; quia ad probationem matrimonii antiquo Jure exposcebantur testes non qualescunque, sed integri omnique exceptione majores: & repellbantur, quorum fides poterat esse suspecta, *c. Super eo 22. de Test. & Attest.* ut aliis re-

latis docent Covarruvias *p. 2. de Sponsal. cap. 8. §. 12. n. 17. & Ant. Gabriel Tir. de Testibus, concl. 8. n. 3.* Cum ergo ad excludendam Jurium correctionem novum recipiat interpretationem ab antiquo, sicut isto, sic & novissimo Jure S. Synodi Trident. *cap. 5. §. cit.* requisitos testes integros omnique exceptione majores esse, est necesse; quòd eorum præsentia ad legitimam matrimonii probationem exigatur: matrimonii autem legitima probatio non habeatur, nisi de ejus contractu fidem faciant duo vel tres testes integri omnique exceptione majores, *c. Consultationi 28. de Spons. & Matrim. & c. Attestationes 10. de Despons. impub.* quorum locorum priori, matrimonium legitimis & idoneis testibus probatum, refertur: posteriori ad illius probationem idonei testes à muliere exiguntur, juxta *can. Placuit 2. ibi, Ut quique optimi & fideliores in testimonium assumantur, 4. q. 3. & l. 1. ibi, Quorum fides non vacillet, ff. de Testibus,* ut cum Decio *in c. Veniens 38. de Test. & Attest. n. 30.* tradunt Covarruv. *cit. §. 12. à n. 17. Gabriel n. 3. cit. & Mascardus de Probat. concl. 1024. n. 4.* Tertio; quia S. Synodus *cit.* duos testes exigit; ne matrimonium sit clandestinum: quale ut id non sit, necessarium est; ut ejus legitima probatio habeatur; cum matrimonium, cujus legitima probatio non habetur pro clandestino apertè habeatur *c. Quod nobis 2. de Clandest. despons. ibi, Si matrimonia ita occultè contrahuntur, ut exinde legitima probatio non appareat: legitima autem rei probatio per testes non habetur, nisi, qui de illa deponunt, integri & majores sint legitima exceptione, l. 1. ff. de Testibus & Novell. 90. pr. & cap. 1.*

At, licet rationes istæ primò occurru veri speciem magnam præ se ferant, cum

rant, cum Synodali tamen decreto collata eâ vi non pollent, ut persuadeant intentum. Iis certè nihil moti *citr.* Perez *f. 9. n. 5.* Palao *p. 12. §. 13. n. 3.* & Gobat *Experient. Tract. 9. n. 520.* cum Ant. Cuccho *Lib. 5. Instit. major. tit. 15. n. 61. citr.* Henriquez *cap. 3. n. 5.* Guttierrez *cap. 24. n. 74.* Sanchez *disp. 41. n. 5.* & aliis, in testibus, qui fidelium matrimonii cum Parocho assistant, ullam peculiarem qualitatem requiri, negant; ac proinde matrimonium coram proprio Parocho & testibus, contrahentium alteri cognatione aliâve necessitudine conjunctis, impuberibus, feminis, servis, paganis, excommunicatis, notatis infamiâ &c. validè iniri docent, unicâ sed solidâ nixi ratione; quòd S. Synodus Parochi & duorum triumve testium præsentiam exigat simpliciter & sine peculiaris qualitatis mentione: atque insuper ejus decretum antiqui Juris, ad matrimonii valorem ullos testes non exposcentis & elandestina quoque tanquam valida sustinentis, correctorium odiosumque & strictæ interpretationis sit; ut proinde in testibus matrimonio assistentibus ultra moralem eorum præsentiam nulla peculiaris, sed eâ solum qualitates requirantur, quas exigit Jus Naturale, à testimonio dicendo neminem removens: nisi de quo justus timor est, eum verum dicere vel non posse vel non velle.

61. Confirmatur hæc ratio & Resolutio; quia hujusmodi testes aliâ minùs idonei & habiles rei gesta fidem sufficienter faciunt. Primò, quando communi partium consensu adhibentur, per tradita à Baldo *in l. Parentes 6. C. de Testibus n. 1.* & Gabriele *Tit. cit. concl. 10. n. 50.* in matrimonio autem testes communi contrahentium consensu & rogatione adhibentur. Secundo, quando minùs habilis cum alio habili & omni exceptione majori

concurrit; quòd tali casuabilitas unius suppleat alterius inhabilitatem, *citr.* Gabriel *concl. 5. à n. 1.* præsertim si habilis, ut in contractu matrimoniali, Parochus sit, *arg. c. Cum esses 10. de Testament. Tertio* in causis favorabilibus, ut causa Fidei, *c. In fidei 6. de Hæreticis in 6.* atque etiam matrimonii est, *c. fin. de Sent. & re jud. & c. Directa 39. de Appellat.*

Neque ita roboratam Resolutionem convellunt contra eam deducta argumenta. Primum; quia *c. 1. citr.* agitur de matrimonii propter impedimentum dissolutione: quæ malè facta cum in conjugis & ipsius Sacramenti matrimonii gravissimum præjudicium cedat juxta dicta *Tit. 1. n. 37.* ejus causa perinde ferè ut Criminales, *l. fin. C. de Probat. exigit* omnino liquidam probationem, testes non quoscunque, sed omni exceptione majores exposcentem, *c. 1. citr. & c. In literis 24. de Test. & attest. ubi Felinus n. 6. citr.* Gabriel *concl. 8. n. 5.* & Mascard. *à n. 10.*

Secundum; quia imprimis *c. Super eo citr.* mater ex speciali ratione admissa non est; quòd ejus fides esset valde suspecta, propter desiderium incrementi & honoris filia suæ, proveniens ex matrimonio cum viro nobilitate, honore & opibus præcellente, à quo filiam suam *Affidatam*, sive per verba de præsentem sibi desponsatam, voluit testificari. Deinde *c. citr.* repulsa non est mulier contestis, licet omni exceptione major non sit, *can. Mulierem 33. q. 5. & c. Forum 10. in fine de V. S.* Demum; quia, licet matrimonium exigat probationem plenam, ea tamen, sicut per duos testes exceptione majores, sic etiam per duos exceptione non majores, cum parochi, qualificato & magne fidei teste concurrentes, habetur, cum quia, esto duorum singuli semiplenam probationem non faciant, talem tamen faciunt

faciunt in causa matrimonii, cum de eo dissolvendo non agitur, per tradita à Farinacio *Prax. Criminal. q. 62. n. 273. & 317.* cum verò; quia eorum defectus à tertio scilicet parochò, plus quàm habili & qualificato teste, suppletur, secundum *cit. Farinac. à n. 328.* Unde corrui

Tertium; quia eò ipsò; quòd duobus minùs habilibus adjunctus integer & singularis fidei testis faciat probationem plenam, sufficit ad tollendum vitium Clandestinitatis, arg. à contrario ducto ex *e. Quod nobis cit.* præsertim; cum testes mutuò contrahentium consensu & rogatione adhibiti sint, ut cum Baldo *in c. In nomine 2. de Test. & attest. n. 3.* Boërio *Decis. 246. n. 2.* & aliis observat Farinac. *q. cit. n. 111.*

62. Dubium undecimò est de matrimonio coram Parochò & testibus, non simul sed successivè præsentibus, contracto. De cujus valore dubitandi ratio est; quòd eorum ita præsentium testimoniis fides Ecclesiæ fiat de matrimonii contractu. Verùm, quia S. Synodus disertè irritat matrimonium initum *Aliter quàm præsentè Parochò &c. & duobus vel tribus testibus,* & hos cum illo per copulativam dictionem *Et* conjungit, simultaneam illorum præsentiam ad matrimonii valorem necessariam esse, rectè docent *cit. Sanchez disp. 41. n. 3. & Perez s. 9. n. 3.* Ratio est; quia ex mente S. Synodi Parochus & testes de uno eodémque contractùs nuptialis actu fidem Ecclesiæ facere debent: quod non possunt, si non simul sed successivè tantùm sint præsentès; cum, si successivè præsentès sint, de uno contractùs actu solus Parochus: testes autem de alio actu testimonium perhiberent, essentque singulares, quorum tres minùs, quàm totidem non singulares, sive de uno eodémque con-

tractùs actu testificantes, probant secundum Glossam *in c. Cum dilectus 32. V. Probatio, de Electione,* præsertim de actu contractùs nuptialis, de quo Parochi & duorum triumve aliorum testimonium S. Synodus requirit.

Dubium duodecimò est de modo, quò testes cum Parochò præsentès esse debent contractui matrimoniali. Et eos quidem huic præsentès esse debere modò humanò & morali, sive ita; ut sponso in matrimonium de præsentè consensisse intelligant, & de hoc Ecclesiæ fidem facere possint, facilè convenit inter omnes.

Non etiam, an sufficiat eorum præsentia coacta, violenta, casualis; hoc enim aliqui inficiantur: & Segura quidem *Direct. Judic. p. 2. cap. 15. n. 388.* Parochi inviti coactam; Barbat. *Vol. 1. Consil. 45. n. 3.* cum Glossa *in can. Testes 3. q. 9.* testium non vocatorum seu non rogatorum: Gonzalez *ad Reg. 8. Gloss. 48. n. 35.* Bonacina *l. cit. q. 2. p. 8. n. 20.* & Pontius *l. cit. cap. 21. n. 4.* istorum & illius merè casualem præsentiam sufficere, negarunt.

Veriùs *cit. Sanchez disp. 39. n. 9. 64* Gutierrez *cap. 60. n. 10.* eosque secuti Perez *disp. 40. s. 10. n. 5. & 9.* Diana *p. 10. Tract. 13. Resol. 16.* Barbosa *de Offic. Parochi cap. 21. n. 50.* Gobat *Tract. cit. n. 492.* & alii RR. Cardd. declarationem pro se allegantes, sicut illorum præsentiam vi dolòve extorquentes, & procurantes graviter peccare, & penis Ecclesiasticis esse obnoxios, sic validè contrahi docent matrimonium, cui Parochus, & testes etiam non rogati, invitati, & casu, modò tamen humanò, sive; ut, quid inter sponso agatur, intelligant, intersunt. Ratio est; quia etiam sic obtinetur finis, & impletur præceptum S. Synodi Tridentinæ. Finis quidem; quia illorum ita, quòcunque demum modò, præsen-

præfentium testimoniò Ecclefia fides fieri de contracto matrimonio, *arg. l. Ad fidem* 11. ff. de Testibus ejusque diffolutio & alterius celebratio impediri potest. Præceptum verò; quia *cap. 1. cit. §. Quodfi* & §. *Qui aliter* folùm præcipitur; ut matrimonia celebrentur Parocho, & duobus vel tribus testibus præfentibus: præfente autem aliquo, five coram eo fieri dicitur, quod fieri etiam inuitus aduertit, fecundùm *l. Coram* 209. ff. de V. S. & *Gloff. in Extravag. Execrabilis V. Coram, Joan. XXII. de Præbend.*

Confirmat ifta praxis Curiarum Epifcopalis Germaniæ noftræ pro valido non ita pridem habentis matrimonium, quod duo propter impedimentum fponfalium, ab altero eum alia priùs initorum, prohibiti coram proprio Parocho in ædibus fuis occupato: & Archiepifcopali, Mediolanenfis atque Apoftolicæ Romanæ, idem pronuntiantium de matrimonio, quod alii, cum propter Ordinarii prohibitionem Parochi copiam aliter habere non poffent, coram eo, dum in Ecclefia Sacram Deo Hoftiam offerens ad populum fe converteret & nihil tale fufpicaretur, præfentibus, quos fecum adduxerant, duobus aliis testibus celebrârunt, teste Diana *p. 10. Traët. 13. refol. 16.* Unde, quas Pontius *l. cit.* in contrarium allegat Cardd. declarationes, fi Authenticae fint, Diana *refol. cit. §. Nota*, & Boffius de *Matrim. cap. 3. n. 6.* intelligendas ajunt de cafu, quò Parochus & testes vi, dolo, aut cafu præfentes, quid inter fponfos, & an ferio & matrimonii ineundi intentione actum fit, non fatis intellexerunt.

ARTICULUS IV. De Matrimonialis Af- fiftentiæ Commiffione.

SUMMARIUM.

65. *Committi ea Sacerdoti extraneo,*
66. *A Parocho vel Ordinario,*
67. *Verbò, fcriptò &c. etiam generaliter potest,*
68. *Et cenfetur, commiffa adminiftratione Sacramentorum.*
69. *Ad affiftentiam nuptialem fufficit licentia tacita præfens:*
70. *Non folummodo futura;*
71. *Ut ratihabitio mandato non comparetur.*
72. *Milites hodie fæpe contrahunt coram Curione legionis aliena,*
73. *Ex commiffione vel confuetudine.*
74. *Non fufficit licentia nondum intimata,*
75. *Nifi petita fit, fciente sacerdote.*
76. *Cujus tamen ufus fere illicitus eft.*
77. *Valida eft licentia extorta metu,*
78. *Dolève obtenta;*
79. *Nifi allegationis veritati fuiffet allegata.*
80. *Licentia generalis non comprehendit cafum, in fpecie non concedendum.*
81. *Extra parochiam ufus non eft licentiae ad eam reftriëtæ.*
82. *Et, fecundùm aliquos, fine reftriëtione conceffe.*
83. *Quâ veriùs extra illam uti licet.*

Sicut proprius utriusque vel alterius contrahentium Parochus, fic etiam utriusque vel alterius Ordinarius, & ex ejusdem Parochi vel Ordinarii commiffione vel licentia fidelium illis fubjectorum matrimoniis affiftere valet alius facerdos, ex decreto Concilii Trid. *Seff. 24. cap. 1. V. Qui aliter, de Reformat. Matrim.*

Ordinarii autem nomine, præter proprium diœcefis Epifcopum & Archiepifcopum

R

piscope respectu subditorum propriae suae dioecesis (non etiam dioecesium suorum suffraganeorum extra casum appellationis, per sententiam, quae in rem iudicatam transit, justificatae, vel tempus actualis visitationis, *arg. c. Pastoralis* 11. *pr. de Offic. Ordin.* Guttierrez *de Matrim. cap. 66. n. 3.* Sanchez *Lib. 3. disp. 28. n. 3. & 4.* & Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 11. n. 1.*) veniunt Sedis Apostolicae Legati respectu subditorum provinciae suae legationis, S. R. E. Cardinales respectu subditorum Ecclesiae sui quisque Tituli, Capitulum Cathedrale sede Episcopali vacante, Abbates & alii Praelati, non subiecti Episcopo & in certi territorii populum obrinentes jurisdictionem quasi Episcopalem: uti & Vicarius Episcopi & vacante sede Capituli generalis; cum sit iudex Ordinarius idemque tribunal eandemque jurisdictionem cum ipsis habeat, per tradita *Lib. 1. rit. 28. à n. 31. cit.* Guttierrez *à n. 5.* Sanchez *à n. 6.* & Palao *n. 1.*

67. Porro ab istis subditorum suorum matrimonii assistendi licentiam cuius alicui sacerdoti verbò, scriptò, aliòve signò externò, per se vel intermediam personam, non solum specialiter sed generaliter quoque, concedi posse: itaque functionum sive muneris parochialis commissione concessam ceteri, res est explorata; quòd generalem dispositionem generaliter itaque, ut omnes species sub se comprehendat, exaudiendam, Regulae instar sit *can. 1. dist. 19. §. 1. Si chorus 39. ff. de Legat. 3.* Navarrus *Consil. 13. hanc Rubr. cit.* Sanchez *disp. 35. n. 7.* & Palao *p. 13. §. 12. n. 1.* Hac factis certa.

68. Dubium autem est primò, an matrimonii assistendi licentia concessa intelligatur generali commissione administrationis omnium Sacramentorù. Id enim

negant Henriquez *Lib. 11. cap. 3. n. 5. cit.* Sanchez *n. 8.* & Perez *de Matrim. disp. 41. f. 1. n. 8.* quòd Sacramenti matrimonii minister non sit Parochus ab eòve delegatus Sacerdos, sed ipsi contra-hentes, juxta dicta *Tit. 1. n. 154.* Verùm, esto hoc ita sit, praesentia tamen parochi necessaria est ad ejus Sacramenti administrationem: & generali ejusmodi commissione comprehendi censentur omnia munera Parochialia, ipsaque assistentia & benedictio nuptialis ex S. Congreg. Cardd. Trident. Interpp. declaratione: secundum quam, ut de Parochi licentia sacerdos alius parochianorum matrimonii assistat, *Requiritur commissio administrandi Sacramenta vel, si haec absit, expressa vel specialis licentia*, quam ex Farinacio *Vol. 4.* referunt & hujusmodi generalem commissionem sufficere, verius censent Pontius *de Matrim. Lib. 5. cap. 29. n. 2.* & Palao *§. cit. n. 1.*

Dubium secundò est, an sufficiat licentia tacita, Qua in re in speciem pugnant DD. Opiniones in concordiam haud agrè reducuntur ope distinctionis inter licentiam tacitam praesentem & futuram; vel enim parochianorum matrimonio alius sacerdos assistit ex praesumptione rati habitationis parochi praesentis & cum ad assistendum se pararet aut actu assistere vellet, tacentis & sine contradictione acquiescentis: vel solummodo ex praesumptione rati habitationis futurae sive, quòd credat, parochum assistendi licentiam, si peteretur, concessurum, & assistentiam etiam attentatam rati habiturum.

Si prius, & parochus praesens, cum facile possit, non contradicat, matrimonium alio sacerdote assistente celebratum, subsistit; quòd hujusmodi taciturnitas sit expressum signum consensus; cum scientia & patientia in favorabilibus & iis, quae ta-

quæ tacenti modicum præjudicium afferunt, consensum operetur, *arg. c. Unic. §. fin. de Despons. impub. in 6. l. Si ut proponis 5. C. de Nuptiis & l. Labeo 19. ff. de Aqua plu. arcend. Panormit. in c. Nonne 5. de Præsumpt. n. 3. Bartol. in l. Quæ dotis 33. ff. Solutio matrim. n. 22. Petr. Barbosa in l. cit. n. 153. & Mascard. de Probat. conclus. 1158. n. 34. matrimonium autem favorabile sit, c. fin. de Sent. & re jud. & c. Directe 39. de Appell. eique ab alio sacerdote præstita assilientia scienti ac tacenti parochi modicum, imò nullum præjudicium afferat. Accedit; quòd, ubi licentia requiritur in actu, sufficiat tacita & præsumpta ex ratihabitione præsentis, ut patet exemplò Vicarii generalis: qui, licet beneficia ad Episcopi collationem pertinentia sine mandato seu commissione specialiter conferre nequeat, c. fin. de Offic. Vicar. in 6. sciente tamen & præsentis Episcopo ab eo facta beneficii collatio iure subsistit, ex Boërii Decis. 347. n. 13. Germonii de Indult. §. Tibi quoad n. 65. & aliorum sententia communi.*

70. Si posterius, & parochianorum matrimonio alius sacerdos assistat ex præsumptione ratihabitionis futuræ; quòd rationabiliter credat. Parochum vel Ordinarium assilientiam suam approbatorum & ratihabiturum, matrimonium non valet. Ratio est; quia S. Synodus ad valorem matrimonii coram alio sacerdote ineundi exposcit; ut id coram isto celebretur *De ipsius Parochi vel Ordinarii licentia*, sive; ut illi assistendi ab horum altero habeat licentiam: is autem, qui licentiam, si petatur ab illorum altero concedendam sive assilientiam ei gratam fore credit, licentiam actu non habet, sed solummodo est habiturus; ac proinde matrimonio invalidè assistit. Confirmatur; quia, quoties ad valorem actus li-

centia desideratur, ea actum præcedere in eòve intervenire debet, *l. Si quis mihi 35. §. 4. ff. de Acquir. hered. Tiraquell. ad L. Connub. gloss. 6. n. 1. Atque ita dubitationem hanc resolvunt cit. Sanchez disp. 35. n. 17. & 20. Pontius cap. 29. n. 1. Palao §. 13. n. 4. Perez s. 1. n. 6. & 7. & Gobat Experient. Traçt. 9. n. 488.*

71. Neque posteriori ejus parti adversatur; quòd, si assilientia matrimonialis ante contractum vel istius initi tempore fuisset mandata, matrimonium validum foret; ratihabitione autem ad contractus celebrati tempus retrotrahatur & mandato comparetur, *Reg. 10. in 6. quia Regula huic locus non est, in contractu nuptiali: qui sicut à procuratore sine antecedente mandato non iniri, arg. c. fin. de Procurat. in 6. sic etiam à sacerdote non parochiali absque antecedente vel præsentis Parochi vel Ordinarii licentia ei assilenti non potest, ex decreto Synodali §. Qui aliter cit. cum; quia isto licentia requiritur ad valorem; ubi autem licentia desideratur ad valorem actus, istum præcedere in eòve intervenire debet, arg. l. Si quis cit. tum verò; ut contractus matrimonialis valor non sit incertus: qualis tamen est, qui pendet à futura ratihabitione; cum, sicut ista secuta validus, sic eà non secuta irritus foret. Unde*

72. Dubium tertium nascitur, an ergo invalida sint matrimonia militum Cæsariorum, qui ea, absente proprio suæ, coram alienæ legionis Curione seu Capellano Castrensi contrahunt. Cujus casus frequentia occasionem præbet nostri avi exitialibus armis, præsertim modernò per Europæ Regna & provincias fere omnes diffuso bellò recepta partitio legionum; ut sæpe cohortes & manipuli militum ejusdem diversis, & diversarum legio-

num cohortes & manipuli eidem præstidio imponantur, & plerumque unius tantum legionis Curio seu Capellanus Castrensis sit præfens, & coram eo matrimonium ineant milites diversarum legionum. De quorum valore dubitandi ratio obvia & gravissima est; quòd, cum huiusmodi militum matrimoniis assistendi licentia à proprio ipsorum Curione, cum alia legionis parte procul & sæpe diu absente, haberi plerumque non possit, is, qui præfens & diversæ legionis curio est, illis assistat ex licentia solum tacita, fundata in futuræ rati habitationis præsumptione: cujusmodi licentiam ad contractus nuptialis valorem non sufficere, antè est dictum.

73. Hæc tamen ratione non obstante, ejusmodi matrimonia pro validis communiter habentur, & habenda sunt; partim propter generalem conventionem Curionum seu Capellanorum Castrensiū, quorum in spiritualibus curæ singulæ legiones sunt commissæ: & commissionem Superioris omnium Castrensis, cum potestatis & facultatum à Sedis Apostolicæ ad Aulam Cæsaream Legato acceptarum communicatione, sicut Sacramenta suis & proprio earum Curione absente alienis legionariis administrandi, sic etiam eorum matrimoniis assistendi licentiam concedentis; partim propter generalem & rationabilem consuetudinem, huiusmodi licentiam conferentem; cum enim eâ, si rationabilis & legitime præscripta sit, acquiri valeat jurisdictio fori interni, ut cum Panormit. in c. fin. de Penit. & remiss. n. 5. & Franco in c. Si Episcopus 2. Rubr. cit. in 6. n. 3. docent Sylvester V. Confessor 1. n. 8. in fine, Navarrus in can. Placuit 3. dist. 6. de Penit. n. 40. & Laiman. Lib. & Tract. 5. cap. & n. 4. eadem acquiri etiam poterit licentia, talibus casibus occurrentibus,

alienorum legionariorum matrimoniis, proprio ipsorum Curione absente, assistendi.

74. Dubium quartò est de valore matrimonii celebrati alio sacerdote assistente de licentia concessa, sed nondum intimata. Quæ in re multum interesse primò intuitu videtur, an illi assistendi licentia à Parocho vel Ordinario concessa sit motu proprio, aut etiam ad alicujus instantiam, sed sacerdote ignorante: vel ab isto eòve sciente ab alio per nuntium aut epistolam petita, & ab illorum altero concessa sit; horum enim casuum priori coram extraneo sacerdote, antequam licentiæ concessæ notitia ad ipsum perveniret, assistente celebratum matrimonium non valere; posteriori autem casu id subsistere, cum cit. Sanchez disp. 36. n. 8. sustinent Filliucius Tract. 10. p. 1. n. 220. Palao cit. §. 12. n. 6. & Barbosa in Trident. cap. 1. cit. n. 117. Ratio prioris partis est; quia eo casu assistendi licentia ab extraneo sacerdote non est acquisita; cum licentiæ concessio sapiat naturam gratiæ privilegiò concessæ & donationis; & sicut istæ, sic & illa à Parocho vel Ordinario liberaliter & nullo cogente fiat: quæ privilegia & donationes effectum non sortiuntur, nisi à tempore acceptationis, c. Si tibi absenti 17. de Præb. & dignit. c. 1. §. Ex parte, de Concess. præbend. utrobique in 6. & l. Qui absenti 38. pr. ff. de Acquir. possess. licentia autè non petita, sed motu proprio vel ad instantiam alicujus tertii concessa, à sacerdote ignorante acceptari non potest, arg. l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdict. & l. Nec ignorans 10. C. de Donat. Posterioris verò ratio est; quòd privilegii gratiæ & facultatis concessio ab ipso concessionis tempore proficit, arg. l. Concessisse 2. ff. de Judicis & l. Licet 6. C. de Repud. quatum l. prioris §. 1. prorogata ju-

gata jurisdictionis ufum habet ignorans; ex difpofitione posterioris matrimonium diffoluitur, quamvis repudii libellus nondum traditus & cognitus fit; cum privilegii & facultatis concessio æquiparetur voluntati testatoris, *Novell. 22. cap. 2. §. Difponat.* à quo relictum legatum acquiritur à tempore mortis, *l. Cum pater 77. §. 3. ff. de Legat. 2.* Quæ ratio eò faltem calu vim habet, quò facultas feu licentia petita, ejusque concessio per nuntium vel epistolam eít transmissa; quia hoc calu licentia vg. matrimonio affistendi à Sacerdote acquifita jam eít; cum ejus nomine à nuntio, imò ab ipfomet antecederet jam fit acceptata; ut ad eò nihil impediatur, quò minus matrimonio validè affistat, licet concessionis notitia ad eum non peruenierit.

76. Rectè tamen DD. *citt.* monent primò, affistenciam matrimonialem extraneo Sacerdoti illicitam esse ante licentiæ sibi concessæ notitiam acceptam; quòd, si antè affistat, periculum fit invalidæ administrationis Sacramenti matrimonii; cum hoc irritum effet calu, quò licentia à Parocho vel Ordinario ex quacunque causa effet denegata. Secundò, à Sacerdote extraneo non facilè credendum affertenti, se matrimonium coram ipfo ineundi licentiam à Parocho vel Ordinario accepisse, præsertim si matrimonium sine denuntiationibus contrahere vellet; cum propter rationem allatam, & graviffima incommoda, quæ inde oriri facilè possunt: tum verbò; quòd matrimonium pertineat ad forum Ecclesiæ externum; in iis autem, quæ ad hoc forum pertinent, in suum favorem aliquid asferentibus non facilè credatur, *arg. c. Sicut nobis 39. de Sent. excom.*

77. Dubium quintò eít, an valida fit affistenciam matrimonialis ex licentia extorta metu. Ratio dubitandi eít; quòd, sicut

matrimonium, sic etiam constitutio procuratoris metu extorta, itaque facta promissio dotis propter relationem vel accessionem ad matrimonium irritæ sint, juxta dicta *Lib. 1. tit. 40. à n. 40.* Unde idem statuendum videtur de ita obtenta licentia matrimonio affistendi; cum, quia etiam hæc ad matrimonium refertur: tum verbò; quia actus eít potestatis, affinis jurisdictioni, cujus prorogationem metu extortam pro invalida habent Glossa *in c. Abbas 2. V. Coactus, de Lis, quæ vi metusve caus.* Panormit. *ibid. n. 12.* & Anchoran. *n. 3.* Sed leve eít, quòd ab istorum actuum nullitate ad affistenciam matrimonialis licentiam ducitur argumentum; cum, metu extortam jurisdictionis prorogationem & collationem Jure subsistere, liqueat ex dictis *cit. Tit. 40. n. 49.* Procuratoris autem nuptialis constitutionem dotisque promissionem valore destitui, proditum sit Jure: quò metu injustè incusso obtentæ matrimonio affistendi licentiæ nullitas expressa non reperitur; ut propterea hanc & matrimonium, cui vigore licentiæ metu extortæ Sacerdos extraneus affistit, esse invalida, meritò negent *citt.* Gutierrez *cap. 69. n. 14.* Sanchez *disp. 39. n. 13.* Hurtad. *Disp. 5. n. 39.* Perez *f. 5. n. 2.* & Palao *§. 12.* quòd, licet ea extraneo Sacerdoti necessaria sit ad valorem matrimonii, istius tamen libertatem ex parte contrahentium metus, quò illi affistendi licentia extorta eít, non afficiat, multòque minus lædat.

Dubium sextò eít, de matrimonio affistendi licentiâ, obtenta dolo, vg. urgentis necessitatis causâ falsò allegatâ, vel nomine alicujus Magnatis à Parocho vel Ordinario per mendacium petita & impetratâ. Cujusmodi licentiæ valorem ancipitem reddit defectus consensus in concedente, illam non daturò, si dolo sò mendaciò deceptus non fuisset, & errante cir-

rante circa causam motivam concessionis; cum consensui nihil magis contrarium sit quam error, *l. Si per errorem cit. § 1. Non idcirco 9. C. de J. & F. J.* & falsæ causæ expressio ob vel subreptitiam & irritam reddat dispensationem, *c. Ad præsentiam 2. de Filiis presb. § c. Quia circa 6. de Consang. & affinit. ubi Glossa V. Falsa, Panormit. n. 4. & Fagnan. à n. 2.*

79. Rationi huic non nihil & non nimium tribuendum; quia plurimum interest, an dolosum ejusmodi mendacium ratione habuerit causæ finalis vel solummodo impulsivæ; cum, licet licentia ex eaque secuta nuptialis assistentia irrita sit, quando falsò allegata causa, vel nomen & auctoritas Magnatis fuit causa finalis concessionis ita; ut hæc illius veritati à concedente fuerit alligata; quòd tali casu aperte deficiat consensus: casu tamen, quò Parochus vel Ordinarius, intellectà allegationis vanitate, licentiam nihilominus fuisset concessurus: uti &, si hanc quidem allegationis falsitate cognitâ concessurus non fuisset, ejus tamen veritati, ut communiter solet, licentiæ concessio alligata non fuit, licentia assistendi ipsaque assistentia & contractus matrimonialis subsistunt. Ratio est; quia posteriori hòc casu non deficit consensus; cum eò ipsò, quòd causæ & auctoritati allegatæ non fuerit alligatus, simpliciter & absolute præstitus sit. Ita aliis DD. relatis *citt. Sanchez disp. 39. à n. 14. Perez f. 6. à n. 2. & Palao §. 12. n. 2.*

Neque cum posteriori Resolutionis parte pugnat nullitas dispensationis aut alterius gratiæ Apostolicæ, impetratæ per falsitatis narrationem aut reticentiam veritatis, quâ cogitata dispensatio aliæ gratiæ concedenda non fuisset; quia etiam hujusmodi gratiam ob vel subreptitiam non reddit cujuscunque hujusmodi, sed ejus tantum falsitatis expressio aut reti-

centia veritatis, cujus expressæ veritatem, aut veritatis, si subit, expressionem ita requiri, ex Jure, Curia stylo vel Consuetudine constat; ut, si, quod narratur seu exprimitur, falsum sit, aut veritas, quæ subest, non exprimat, Papa dispensationem aliâve gratiam suam valere nolit, per tradita *Lib. 1. tit. 3. à n. 41. & 46.* Unde pro firmanda posteriori Resolutionis parte à contrario arguendò infertur, eò ipsò; quòd dolosò mendaciò expressæ causæ vel Magnatis nomine factæ petitionis veritati à Parocho vel Ordinario cõcessa matrimonio assistendi licentia alligata non sit, istius eamque secutæ assistentiæ & contractus nuptialis valori causæ expressæ falsitatem & nominis sive auctoritatis vanitatem non obflare.

Hinc tamen legitime non infertur 80. valor licentiæ, matrimonium cum paris conditionis juvene (ejus nomine & familia non expressis) coram quocunque Sacerdote contrahendi: vi cujus ab Ordinario diocesano obtentæ Bertha coram Sacerdote non parochiali matrimonium iniit cum Titio, cui propter litem super sponsalibus & desfloratione cum Caia pendentem; ne quid in istius præjudicium innovaret, ab eodem Ordinario fuerat interdictum; cum enim *In generali concessione non veniant ea, qua quis non esset verisimiliter in specie concessurus, tenor est Regula 81. in 6.* & cum Titio matrimonium coram quocunque Sacerdote contrahendi licentia Berthæ petenti nullatenus concedenda, sed deneganda fuisset, generalis illa licentiæ concessio porrecta non fuit ad matrimonium, quod Bertha cum Titio erat initura; propter defectum consensûs, in Ordinario concedente meritò præsumptum ex antè facta inhibitione; ne à Titio aliquid innovaretur in præjudicium Caiæ; quia isti nulla alia re magis quam matrimoniali contractu cum Ber-

cum Bertha poterat præjudicari; cum matrimonio cum ista contractò, Caiæ pro matrimonio cum Titio agentis intentio fuisset elusa, & perpetuò vel faltem, juxta dicta *Ti. 1. n. 100.* usque ad Berthæ obitum exclusa

81. Dubium sextò est, an Sacerdos, cui parochianorum suorum matrimonio assistendi licentia à Parocho concessa est, istà uti, illique assistere valeat extra parochiam concedentis. Certum est, id non posse, quando licentia à Parocho ad Ecclesiam Parochialem vel alium locum, intra istius limites situm, fuit restricta.
82. Calu etiam, quòd licentia sine tali restrictione concessa fuit, matrimonio extra concedentis Parochiam assisti à Sacerdote non posse, suadet ratio; quòd assistentia matrimonialis, licet actus jurisdictionis propriè non sit, ad voluntariam tamen jurisdictionem reducatur; cum, sicut ista, sic etiam ipsa non nisi in volentes & sine judiciali causæ cognitione exerceatur: voluntaria autem jurisdictio, licet, quando est ordinaria, extra proprium territorium exerceri queat, extra hoc tamen explicari nequeat, quando ab aliquo, Principe inferiore, obtinetur, ut *arg. l. Omnes 2. ff. de Offic. Proconsul.* tradunt Baldus *in l. cit. pr. n. 1.* Albericus *ibid. n. 10.* & Francus *in c. fin. de Offic. Vicarij in 6.* sic enim, licet Parochus aliùve Ordinarius subditorum tuorum confessiones extra propriam parochiam vel diocesis excipere valeat, non tamen id possunt ab ipsis delegati: ut *vg. sunt Religiosi ab Episcopis ad confessiones excipiendas approbati, Clement. Dudum 2. de Sepult. ut ibi notant Imbola n. 32. Zabarella §. Extra q. 5. & Anchoran. §. Statuimus q. 5. dub. 3. §. Sed de istis.*
83. Sed ratio hæc id, quod intendit, non persuadet, multòque verius est, sicut Parochum, sic & de ejus licentià Sacerdotem

alium nuptiis extra parochiam validè assistere. Ratio est; quia *S. Synodus cap. 1. §. Qui aliter cit.* ad valorem matrimonii solùm exigit; ut contrahatur *Præsentè Parocho vel alio Sacerdote de ipsius parochiæ seu Ordinarij licentià & duobus vel tribus testibus*: de loco autem & aliis tanquam merè accidentariis nihil decrevit; ut adeò ultra ea, quæ decretò suò expressit, ulla alia circumstantia requirenda non sit ad matrimonii valorem; cum id favorabile & pro ejus, Jure non irritati, valore pronuntiandum sit, *c. fin. de Sent. & re jud. §. c. Directa 39. in fine, de Appellat.* Ita *citt. Sanchez disp. 34. n. 2. Coninck disp. 27. dub. 3. n. 38. Pontius Lib. 5. cap. 29. & Perez f. 3. n. 2.*

Neque delegati Sacerdotis assistentiam parochiæ limitibus concludi, evincit in eam rem deducta ratio; quia jurisdictionem voluntariam etiam delegatam delegantis territorio non constringi, Dominici *in c. fin. cit. in fine, Boërii Decis. 30. n. 6. Sylvestri V. Confessor 1. q. 14. Covarruv. Lib. 3. Var. cap. 20. Menochii de Arbitr. Lib. 1. q. 43. n. 19. Bruneman. in l. Omnes cit. num. 2. & aliorum, à cit. Sanchez disp. 34. num. 2. conglstorum, est doctrina: cui nequaquam adversatur *l. Omnes & Clement. Dudum citt.* textus.*

Prior; quia eò Proconsulis Legato manumissio & alii jurisdictionis voluntariæ actus solùm ante provinciæ ingressum & ideo negantur; quòd ante ingressum careat jurisdictione, ut cum Glossa *in l. cit. V. Potest* notat Bruneman, *cit. n. 2.* cum non habeat jurisdictionem, nisi mandata à Proconsule, *l. Legati 13.* qui eam ante ingressum provinciæ mandare non potuit, *l. Observare 4. §. 6. ff. de Offic. Proconsul. & leg.* Alia ratio est Sacerdotis, ad assistentiam matrimonialem à Parocho delegati; cum enim iste potestatem ju-

tem jurisdictioni voluntariae similem & a delegante ad certum locum non restrictam habeat, eam extra committentis parochiam poterit exercere.

Posterior; quia Religiosi, ad excipiendas subditorum dioecesanorum confessiones ab Episcopo approbati & delegati, eas excipere extra delegantis dioecesein possunt, *Clement. cit.* non obstante; quia, cum ista dicitur, eos poenitentium confessiones audire posse intra dioecesein, extra hanc audire solum prohibentur confessiones eorum, qui Episcopi approbantis ac delegantis subditi non sunt; ne unius Episcopi approbatio ad omnium totius Orbis fidelium confessiones excipiendas porrigi videatur.

ARTICULUS V.

De Matrimonii Claustrum Pœnis.

SUMMARIUM.

84. Illegitima est proles suscepta ex nuptiis non denunciatis,
85. Initis cum consanguinitatis, affinitatis,
86. Et quovis alio impedimento dirimente occulto;
87. Quod crassa aut affectata sit ignorantia parentum,
88. Propterea non habentium spem dispensationis.
89. Eisdem assistens Parochus triennio suspenditur.
90. Sine Parocho &c. contrahentes ad sic contrahendum inhabiles sunt,
91. Et arbitraria pena plectuntur.
92. Parochus sine testibus assistens non suspenditur;
93. Nisi sine vel cum iis assistat alienis Parochianis.

Matrimonia Claustrum contra here praesumentium temeritatem Ecclesia semper detectata, gravibusque, & aliquando in ipsas proles ex iis susceptas redundantibus poenis est persecuta.

Primo enim ex eo, quod coram Parocho quidem & testibus, adhibita etiam benedictione nuptiali, sed denuntiationibus sine dispensatione nullaque iusta causa urgente ommissis, cum impedimento dirimente contractum est, procreatae proles illegitimae sunt; quantumvis impedimenti ignorantiam habuerit contrahentium uterque, ex decreto Concilii Lateranensis c. fin. §. *Si quis, hac Rubr.* relato; ut adeo ex illo susceptae proli ignorantia parentum & c. *Cum inter 2. c. Ex tenore 14. Qui filij legit.* favorabilis dispositio non proficit. Ratio redditur §. *cit.* quod matrimonium ita contrahentes latentis impedimenti scientiam, aut affectatam ignorantiam, quae scientiae aequiparatur, & propterea malam fidem habere, praesumantur.

Dubium hic est, an ex conjugio ita inuito susceptae proles illegitimae sint, quando ejus inter parentes clam contracti nullitas ex quocunque, non tantum Consanguinitatis, Affinitatis aut alterius Cognationis, sed alio etiam impedimento provenit. Ratio dubitandi desumitur ex §. *cit.* verbis, *Si quis hujusmodi clandestina vel interdicta conjugia inire praesumpserit in gradu prohibito:* ex quibus Goffredus in *Summa Rubr. Qui filij legit. n. 11. Zabarella in c. fin. cit. n. 4. Lupus Tract. de Matr. p. 2. n. 9. & 19. & nonnulli alii, eosque secutus Pontius de Imped. Matr. cap. 26. §. 7. V. Secundum & Palao Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 14. n. 3. inferunt, cum Affinitatis duntaxat, Consanguinitatis aut alterius Cognationis; non etiam cum aliis impedimentis clam contra-*

contrahentium proles illegitimas esse; quod §. *Si quis cit.* pro illegitimis habeantur proles susceptæ ex clandestino matrimonii contractu *In gradu prohibito*: quæ verba, cum soli matrimonio, inter affines, consanguineas, aliæve ejusmodi personas conjunctas clam inito conveniant: & dispositionem pœnalem proles, omnino innocentes, afficientem, & propterea odiosissimam contineant, ad matrimonia inter personas aliunde impeditas inita, non sunt extendenda: sed quantum possunt, restringenda, *arg. Reg. Odia 15. in 6.* Hæc tamen ratione, ut speciem veritatis magnam præferat, non obstante.

86. Ex conjugio, cum impedimento dirimente quocunque, quod per denuntiationes detegi potest, clam inito procreatas proles pro illegitimis cum præcipui nominis Interpp. in *c. fin. cit.* habent Sylvester *V. Legimus n. 1.* Palæotus *de Notis cap. 9. n. 5.* Covarruv. *de Sponsal. p. 2. cap. 6. in initio n. 12.* Mascard. *de Probat. conclus. 798. n. 6.* Sanchez *Lib. 3. disp. 42. n. 4.* Barbosa *in c. fin. cit. n. 13.* & alii RR. Moventur Iure & ratione.

Jure quidem ipsius *c. fin. cit.* esto enim §. *Si quis cit.* disertè solius Consanguinitatis & Affinitatis mentio fiat, alia tamen etiam impedimenta eò comprehendendi, non obscurè inde desumitur; quod de matrimonio cum impedimento aliquo clam contractis sermo sit *cap. cit. pr. ibi, Clandestina conjugia penitus inbibemus, & Qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat*: & clarius ibi, *Investigent, utrum aliquod impedimentum obsistat*: ad quæ verba §. *Si quis cit.* referri; ac proinde istius dispositionem, quantumvis expressè *In gradu prohibito*, in quo frequentius quàm cum alio impedimento contrahi solent, initorum meminerit, de impedimentis generaliter pro-

cedere, patet ex verbis, *Si quis hujusmodi*, id est, de quibus ante sermo fuit, *Clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit &c.* Id ipsum clarè eruitur ex *c. Cum inter 2.* uti etiam *c. Ex tenore cit. 9.* quorum textibus proles susceptæ à parentibus, ligaminis vel alio impedimento dirimente laborantibus, legitimæ pronuntiantur: quod hoc uterque vel saltem alter ignorârît, & matrimonium in facie Ecclesiæ fuerit contractum, luculentò indicio, illegitimas fore, si à parentibus, impedimenti notitiam habentibus aut matrimonio clam conjunctis fuissent susceptæ.

Ratione verò; quod etiam cum alio impedimento dirimente clam contrahentes, ejus scientiam vel ignorantiam affectatam habere, præsumantur; ac proinde ab ipsis procreata proles justorum natalium defectu laborent non minus, quàm eæ, quæ ex consanguineis, affinis & clam conjunctis sunt susceptæ.

Neque adversatur; quod §. *Si quis cit.* dispositio Pœnalis: & propterea, tanquam odiosa, ad casus & personas non expressas non sit extendenda; quia imprimis cætera impedimenta sine extensione comprehendit. Deinde, legem etiam pœnalem ad casus ratione, in ipsa expressâ, comprehensos, dummodo de his lex contrarium non statuat, extendi, receptissima est doctrina Panormit. *in c. fin. de Rescript. n. 10.* Sylvestri *V. Lex, q. 18.* Lambertini *de Jure Patron. Lib. 2. p. 1. q. 10. art. 4.* Covarruv. *in c. Alma p. 2. §. 4. n. 7.* Gomez *Lib. 2. Var. cap. 5. n. 11.* & Gutierrez *Q. Q. Canon. Lib. 1. cap. 10. n. 7.* præsertim, si ejus dispositio spectet favorem & salutem animarum, per tradita à Tiraquello *Causa Pia privileg. 161.*

Secundò, personis, quæ matrimonia cum impedimento dirimente, etiam oc-
sulto, si.

culto, sine præviis denuntiationibus injerunt, dispensationis super illo postea detecto facile consequendæ spes adempta est à Concilio Tridentino *Sess. 24. cap. 5. de Ref. Matr.* Quò etiam decretò non cum solo Consanguinitatis aut Affinitatis, sed quocunque alio impedimento dirimente clam contrahentes affici, aliis DD. relatis, docent *cit. Sanchez disp. 42. n. 7. & Barbosa in cap. 5. cit. n. 1.* idque Curia Romanæ stylo receptum, luculentus testis est Corradus *Prax. Dispens. Apostol. Lib. 8. cap. 3. n. 2.* Ratio decreti ab ipso Tridentino redditur; quòd dignus non sit, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salutaria præcepta temerè contempnit.

82. Tertiò, Parochus matrimonii sine denuntiationibus celebrandi contractum non prohibens: & tam ipse quàm alius Sacerdos illi interesse præsumens suspensione ab officio, trienniò duratura, aut etiam graviori pœnâ plecti jubentur *c. fin. cit. S. fin.* Eam etiam suspensionem, quòd durationis tempus à iure determinatum sit, ante trienni lapsum relaxari ab eaque Parochum absolvi ab Episcopo posse, negant *cit. Gutierrez cap. 75. n. 22. Sanchez disp. 52. n. 2. & Pontius Lib. 5. cap. 37. n. 11.*

90. Quartò, matrimonium aliter quàm coram proprio Parocho & duobus vel tribus testibus celebrare præsumentes S. Synodus Tridentina *cit. Sess. 24. cap. 1. P. Qui aliter, de Ref. Matr.* ad sic, hoc est, non simpliciter, sed eò modò clandestinò contrahendum omnino inhabiles reddit; ut, licet id postea publicè coram Parocho & testibus inire, si velint, liberè valeant, clam tamen, hoc est, sine Parocho & testibus id validè celebrandi licentiam seu dispensationis gratiam obtinendi spes ipsis perpetuò sit adempta, *cit. Sanchez disp. 42. n. 2. Pontius num. 13.*

& Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 17. num. 9.*

91. Quintò, Parocho aliive Sacerdoti sine testibus: his sine proprio Parocho, & ipsis etiam sponis, isto vel illis non adhibitis, matrimonii celebrationem attentantibus arbitriam pœnam infligere Ordinaris jubetur *cit. cap. 1. §. Insuper;* ut illis pro delicti, eò matrimonii contractu vel ita contracti consummatione commissi, qualitate pœnam non infligens graviter peccet; quòd ejus ommissio sit contra S. Synodi præceptum, ut cum *cit. Sanchez n. 6. observat Perez disp. 42. de Matrim. f. 1. n. 3.* ubi uterque monet, in eos quarundam diocesium statutus latam excommunicationem, quæ ipsò clandestini contractus factò incurratur.

92. Præterea in Parochum, non adhibitis duobus vel tribus testibus, nuptiis assistentem triennis ab officio suspensionis sententiam ferendam, Maiolus *Lib. 3. de Irregularit. cap. 25. n. 17. Vega Lib. 6. Summa, casu 112.* & nonnulli alii delinunt ex *c. fin. cit.* cujus §. *fin.* relato Concilio Lateranensi S. Synodus Tridentina non derogat: imò se ejus vestigiis insistere apertè profitetur. Sed, licet hæc ita sint, triennali tamen illa suspensione Parochum, subditorum suorum matrimonio denunciato sine testibus assistentem, non affici, cum *cit. Sanchez disp. 48. n. 4. defendit Perez cit. disp. 42. f. 4. n. 3.* quòd memorata triennis suspensionis pœna, à Concilio Lateranensi decreta, tantum spectet Parochum assistentem matrimonio clandestino ob temerè ommissas denuntiationes, ut ex ejus textu liquet & cum Pontio *cit. cap. 37. n. 12. observat cit. Perez n. 4.*

93. Sextò demum, Parochus & quicumque alius Sacerdos, tam Regularis quàm Secularis, qui cujuscunque etiam immemoralis consuetudinis & privilegii prætex-

prætextu alienos parochianos matrimonio conjugere aut benedicere sine proprii parochi licentia ausus fuerit, ipso jure incurrit suspensionem duraturam, donec ab Ordinario Parochi, qui matri-

monio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur, ex decreto Tridentini cap. 1. cit. V. Quod si quis, cit. Gutierrez cap. 75, n. 16. Sanchez disp. 52, n. 2, & Palao §. 14. n. 15.

TITVLVS IV.

De Sponfa duorum.

Superioribus captam Nuptialium Obftaculorum materiam Gregoriana Compilatio hæc Rubricâ prosequitur, proponitque duo Matrimoniorum Impedimenta. Unum Ligaminis dirimens; alterum Sponsalium, solummodo impediens matrimonium contrahendum.

ARTICVLVS I.

De Matrimonio inito cum duabus.

SUMMARIUM.

1. Matrimonium est conjunctio unius cum una;
2. Ut neque una mulier pluribus viris;
3. Nisi de potentia Dei absoluta,
4. Neque uni viro plures mulieres copulari queant.
5. Uxorum pluralitatem Naturali,
6. Et Positivò tantum jure illicitam esse, asserentium Opiniones.
7. Quæ conciliantur;
8. Ut illa Divina conjugij institutio-

9. Et hac supposita etiam Naturali juri adversetur.
10. Et Paganis etiam illicita sit:
11. Illâque etiam Apostolica dispensatione,
12. Vel consuetudine licita fieri,
13. Et uni copulatus aliam ducere validdè non possit:
14. Licet conjugium solummodo sit Ratum:
15. Nisi istius vinculum à Papa relaxetur.

Catholica Veritas est, matrimonium esse conjunctionem unius maris cum foemina una, juxta illud, *Ad hærebit uxori suæ & erunt duo in carne una*, Genes. cap. 2. v. 24. quibus verbis apertè insinuat, matrimonium non nisi inter duos diversi sexus consistere posse; ac proinde illicitam esse Polygamiam; nam ut Tiberiadis Episcopo Innocentius III. rescripsit, *In carne una erunt, Dominus Deus, non dixit, tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhærebit uxoribus, sed uxori, & Gaudeamus 8. V. Verùm, de Divortijs.*

Est autem Polygamia duplex. Una, quâ una mulier duobus vel pluribus vi-

S 2

ris; al-